БYХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад Yнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

(8966) | 1959 оной июниин 10, среда | Сэн 20 мүнгэн

ВЕНГРИИН ТЕЛЕГРАФНА АГЕНТСТВЫН, „НЕПСАБАДШАГ" ГАЗЕТЫН РЕДАКЦИИН АСУУДАЛНУУДТА нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ үгэһэн харюунууд

БУДАПЕШТ, июниин 7. (ТАСС). Венгриин телеграфна агентство, «Непсабадшаг» газетын редакци хэдэн асуудалнуудта харюусахыень гуйжа, нүхэр Н. С. Хрущевто хандаһан байна. Тэдэ асуудалнуудта нүхэр Хрущевой харюусаһан, «Непсабадшаг» газетэдэ толилогдоһон харюунууд доро тунхаглагдахань.

Асуудал. Уласхоорондын мүнөөнэй байдал тухай, эб найрамдал сахиха саашанхи арга боломжонууд тухай юун гэжэ һананат?

Харюу. Тобшохоноор хэлэхэ болоо һаа, уласхоорондын байдал мүнөө муу бэшэ байна. Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Женевэдэ боложо байгааша зүблөөн хадаа уласхоорондын байдалай зарим тэды һайжаржа байһан шэнжэ тэмдэгүүдэй нэгэн болоно. Гэхэ зуура зүблөөнэй хүдэлмэри «мухардалгада» ороод, «зүришэлдөөн» гэһэн үгэ хэрэглэгдэдэг боложо байһан хэбэртэйгээр мүнөө баруун оронуудтахи зарим хүнүүд хэлэдэг байна. Минии һанахада, уласхоорондын түгшүүрилтэй шанга байдалые һуларуулха хүсэлэнгүй хүнүүд лэ тиимэ үгэнүүдые хэрэглэнэ ха. Женевэдэ сугларһан гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд гол асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсоно аа гү гэжэ зарим бүлэг хүнүүд айгаад, тэрээндэ һаад тойбо татахын түлөөдэ шадаха бүхы юумэеэ хэхэ гэжэ оролдоно.

Зарим тэды сошордолтой үзэгдэлнүүдэй бии байбашье, амгалан ёһоор зэргэ оршон байлгада дурагүйшүүлэй зүгһөө хорото һэдэлгэнүүдэй хэгдэбэшье, уласхоорондын мүнөөнэй байдал 2—3 жэлэй урда тээхиһээ һайн байна. Саашанхи арга боломжонууд бүри һайн болохо байха гэжэ һананаб. Иимэ этигэл найдабари юунһээ эшэ үндэһэтэйб? Ушар юуб гэхэдэ, хүсэнүүдэй хубааралга эб найрамдалай аша туһада хубилаад байна. Мүнөө эб найрамдалай хүсэн ехээр ургажа, бүри үргэн далайса абаад, империалистическэ ээрхэг түримхэйнэртэ харюу сохилто үгэжэ шадахаар болонхой. Амгалан байдалай түлөө оролдосотой нэтэрүүгээр тэмсэдэг социалистическэ лагериин бүхы оронуудые түбхын түрүүн хараада абажа хэлэнэб. Бусад оронуудые эзэмдэн баяжахын тулада шэнэ дай үүдхэхэ гү, али социализмын оронуудта капитализмын ёһо гурим баадхахые һэдэхэ хүн (хэрбээ бүтэн ухаатай һаа) мүнөө сагта хэр олдохо ааб даа. Мүнөө социалистическэ оронуудта доботолоо һаа, капиталистическэ оронууд бута сохигдохо гэжэ ухаансар политигүүд ойлгохо ушартай.

Немец генералнууд—эдэ үхэсэ сохигдоогүй үһөөншэд гү, али тэдээнтэй мүрысэдэг американска зарим генералнууд дайн сэрэгээр занаха гэжэ хэды оролдоошье һаа, бидэниие айлгажа шадахагүй. Тэдэнэр элдэбээр хэлэдэгшье һаа, үнэхөөрөө хэр тиигэжэ бододог ааб даа. США-гэй, мүн бусад оронуудай улад зон дай жүрөөдэһэн тиимэ мэдүүлгэнүүдые дэмжэдэггүй байһан бололтой.

Дайн сэрэг тохёолдуулжа болохогүй гэһэн һанал бодол арадуудай ухаан бодолдо улам гүнзэгыгөөр нэбтэрэн орожо байнхай. Бүхы оронуудай арад зон амгалан тайбан ажаһуухые ехэтэ хүсэнэ, яаралтайгаар зэбсэглэхэ ябадалда эсэргүүсэн, шэнэ дайнай аюулые зайсуулхын түлөө улам улам эдэбхитэйгээр тэмсэжэ байна. Ээрхэг түримхэй этэгээдүүд энэ ушарые мүн лэ хараада абаха баатай болоно.

Эдэ ушарнууд уласхоорондын байдалые һайнда тоолохоор үндэһэ баримта боложо үгэнэ. Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй женевскэ зүблөөн дээрэ хэдэ хэдэн шухала асуудалнуудаар үгэеэ ойлголсолдохо байха гэжэ найданабди. Тиигэжэ үгэеэ ойлголсохо ябадал министрнүүдэй зүблөөн дээрэ түйлагдаагүйшье һаа, дээдэ тушаалтадай зүблөөн дээрэ шухала хэлсээн түйлагдаха бэзэ. Германитай эбэй договор баталха мэтын шухала асуудалаар шиидхэбэри гаргагдаха ёһотой. Тиигээ һаа, «хүйтэн дайе» усадхаха хэрэгтэ шухала алхам болохо һэн.

Женевэдэ хэлсээ хэжэ байгааша баруун гүрэнүүдэй зарим түлөөлэгшэнэрэй энэ асуудалда ямараар хандадаг тухайдань мүнөө тодорхой ажаглалта хэхые хүсэхэгүй байнаб. Зарим ажал-ябуулагшад Баруун Берлиндэ эзэмдэлгын ёһо гурим үлөөхөөр хэлсээ хэхэ гэжэ оролдодог, дайнай дүүрэһээр 14 жэл болоһон хойно эзэмдэлгын болзорые һунааха документдэ бидэнэй гар табюулхые хүсэдэг янзатай. Бидэниие тиимэ хэлсээ баталха гэжэ юу хээ ойлгодог хүнүүд бодохо аал?

Болохотой хэлсээнүүдые хэхэ, Германитай эбэй договор баталха тухай, Баруун Берлиндэхи эзэмдэлгын ёһо гуримай үлэгдэлнүүдые усадхаха тухай үгэеэ ойлголсохын тула Советскэ правительство Женевэдэ гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөе зарлалсаһан байгаа. Баруун Берлиндэ, Германиин Демократическа Республикада социальна ондо ондоо ёһо гуримай тогтоогдоһые хараада абалсан, тэндэ тогтоһон байдалые эбдэхэгүйн тула Баруун Берлиние өөрын мэдэлтэй город болгохо дурадхал оруулаа һэмди. Өөрын мэдэлтэй энэ городой оршон байхын шухала найдуулганууудые үгэхэ дурадхал мүн лэ оруулһан байгаабди. Баруун Берлиндэхи эзэмдэлгын ёһо гуримые хэтэдэнь үлөөхөөр хэлсээ баталхые Советскэ Союз яабашье зүбшөөрхэгүй байха.

Баруун гүрэнүүдэй эрилтэнүүдые хэрбээ Советскэ Союзай абаагүй һаань, Баруун Берлиндэхи эзэмдэлгые үргэлжэлүүлхээр хараалһан хэлсээндэ гар табяагүй һаань, эгээн дээдэ тушаалтадай уулзалга болохогүй гэжэ зарим гүрэнүүдэй ажал-ябуулагшад мэдүүлдэг байна. Теэд энэнь гүрэнэй ажал-ябуулагшадай дурдахаар шалтагаан бэшэл даа.

Правительствонуудай толгойлогшонорой уулзалга—нааданай хэрэг бэшэ бшуу. Тиимэ уулзалгын үедэ правительствонуудай толгойлогшонор уласхоорондын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ зэргэтэй ха юм. Хэрбээ правительствонуудай толгойлогшонорой эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ, гүрэнүүдэй харилсаандахи түгшүүрилые зайсуулха, социально-политическэ ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон байхаар арга боломжо хангахые шухалада тоолоо һаань, тиимэ уулзалга болохо байха. Правительствонуудай толгойлогшонорой зүгһөө амгалан байдал хангаха хэрэгые хүтэлбэри болгоо һаань, тиимэ уулзалгын үедэ олон асуудал шиидхэгдэжэ шадагдаха байха. Хэрбээ тиимэ хүсэлэнгэй гаргагдаагүй һаань, правительствонуудай толгойлогшонорой уулзалга боложо шадахагүй. Тиигээд байгаа һаань, дээдэ тушаалтадай зүблөөнэй таһалдалда ороһондо хэн зэмэтэйб гэжэ дэлхэйн улад зон мэдэхэ болоно. Энэнь уласхоорондын байдалай һайжарха забдалгые буруу һүргэһэн хүнүүдтэ, уласхоорондын түгшүүрилтэй шанга байдалые һуларуулха зорилготойгоор үгэеэ ойлголсохо ябадал таһалдуулһан хүнүүдтэ хойшолонгүйгөөр үнгэрхэгүйл байха.

Минии һанахада, танай һураһан асуудалда үгэхэ харюугаа энэ тэдыгээр хизаарлажа болохо бэзэ. Мүнөө гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд Женевэдэ хэлсээнүүдые хэжэ байна. Тиимэһээ эдэ министрнүүдэй зохистой шиидхэбэринүүдые гаргажа, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ зам сэбэрлэхэ хэрэгтэнь али болохоор туһалха шухала байна.

Асуудал. Венгридэ ерээд байһантаяа дашарамдуулан венгер арадта юу хүсэхэ байнат?

Харюу. Ажабайдал болон ажал-ябуулгадаа эгээн ехэ амжалта түйлахыень үнэн зүрхэнһөө хүсэһэн хүсэлэн венгер арадта дамжуулхые гүйнаб.

Социалистическэ революциин илалта түйлажа, ажалша зоной засаг түрэеэ гартаа абаад байхада, экономикоёо хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гол шухала зорилгонь болодог байха юм. Энээнһээ арад зоной энхэ тэниглэн байдалай дэбжэлтэ, соёл культурын хүгжэлтэ дулдыдадаг байна. Экономикын баян байха тума, арад зоной аша туһада политикаяа бэелүүлдэг хүдэлмэришэн-таряашанай правительствын хуули засагынь бүри бата бэхи болодог гээшэ.

Хүнэй элүүр энхэ байдал, хүгжэлтэ дэбжэлтэнь тэрэнэй ажабайдалай хангагдасаһаа дулдыдадаг бшуу. Гэхэтэй хамта, тиимэ эрхэ нүхэсэлнүүдые ажал хүдэлмэри хангадаг юм. Эдеэ хоолой, хубсаһа хунарай, гэр байрын талаар хүнүүдэй эрилтэ хангаха ябадал ажалһаа, олониитын аша туһада зорюулагдадаг, бүтээсэ ехэтэй ажалһаа дулдыдадаг. Тиимын тула оронойнгоо промышленность болон хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ амжалта түйлахыень венгер арадта хүсэнэбди. Танай фабрика, заводуудай, хүдөө ажахын кооперативуудай продукциин өөрынь үнэ химдарха, шанарайнь һайжарха, ажалай бүтээсын улам дээшэлхые хүсэнэбди. Энэтнай нөөсэлэлгэеэ бүри ехэ болгохо арга боломжо хангаха, ехэ нөөсэлэлгэтэй байхадаа салин хүлһэ нэмээхэ, эд товарай үнэ сэнгые химдаруулха арга олгодог, арад зоной байдалые, соёл болбосоролой хүгжэлтые таһалгаряагүй дэбжээхэ ябадалда туһалдаг бшуу.

Үнэн һайн ханинар һэн туладаа венгер арадай амжалтануудые үндэрөөр сэгнэжэ, ехэтэ баясанабди. Венгер арадай үнэн хүбүүн, манай хани нүхэр Янош Кадарай толгойлдог Центральна Комитедэйнгээ хүтэлбэри доро шэн зоригтойгоор урагшаа дабшагша Венгриин хүдэлмэришэнэй социалистическэ партиие тойрон, арад зоной бата нягтаар эмхидэн жагсанхай байһаниинь бидэниие баясуулна. Онсо бэрхэ ажал-ябуулагша, манай хани нүхэр Ференц Мюннихын толгойлдог Венгриин Арадай Республикын Хүдэлмэришэн-таряашанай революционно правительствын арад зонойнгоо дунда ехэ хүндэтэй байһаниинь бидэниие баясуулна.

Бүхы ажабайдалдаа, социализм байгуулха агууехэ хэрэгтэ шэнэ, бүри ехэ амжалта түйлаха, һалбаран мандахыень венгер арадта хүсэнэб.

[Гер]маниин Демократическа Республикын Партийно-правительственна делегаци Москвада ерэбэ

[К]ПСС-эй Центральна Комитедэй, [ССС]Р-эй Министрнүүдэй Соведэй [ур]ьдаар Германиин Демократиче[ска] Республикын Партийно-прави[тель]ственна делегаци хани ёһоор [ай]лжа, июниин 8-да Москва [ерэб]э. Делегацинь Германиин Нэ[гэдэ]мэл социалистическэ партиин [Цент]ральна Комитедэй Нэгэдэхи [секр]етарь Вальтер Ульбрихт, Гер[мани]ин Демократическа Республи[кын] Министрнүүдэй Соведэй Ту[рүүл]эгшэ Отто Гротеволь, Герма[нии]н Нэгэдэмэл социалистическэ [парт]иин, Христианско-демократиче[ска] союзай, Германиин либеральна [демо]кратическа партиин, Герма[нии]н таряашадай демократическа [парт]иин, Национальна фронтын на[цион]альна соведэй, Германиин на[цион]ально-демократическа партиин [хүтэ]лбэрилхы ажал-ябуулагшад, [олон]ын организацинуудай, хүдэл[мэр]ишэн ангиин, ажалша таряаша[д] арадай интеллигенциин түлөө[лэгш]энэрһөө бүридэнхэй.

Германиин Демократическа Республикын, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар гоёогдон шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ тус делегациие угтаха үедэ хүндэтэ харуул жагсаагдаад, ГДР-эй болон СССР-эй гүрэнэй гимннүүд дуулагдаа.

Партийно-правительственна делегациие нүхэр А. Б. Аристов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, Н. С. Хрущев, П. Н. Поспелов, Д. С. Полянский, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Орлогшонор А. Ф. Засядько, Д. Ф. Устинов, СССР-эй министрнүүд, Москвагай ажалшадай олон тоото түлөөлэгшэд угтаба.

Аэродром дээрэ Н. С. Хрущев, В. Ульбрихт үгэнүүдые хэлээ.

Немец ханинарай, советскэ хүтэлбэрилэгшэдэй баруун урда районһоо Кремль хүрэтэр ябаха замдань ниислэл хотын олон мянган зон амаршалба. (ТАСС).

Германиин Демократическа Республикын Партийно-правительственна делегаци Н. С. Хрущевые бараалхаба

[К]ПСС-эй Центральна Комитедэй, [ССС]Р-эй Министрнүүдэй Соведэй [ур]ьдаар хани ёһоной айлшад бо[ло]н Советскэ Союзда ерэһэн, [Е]ПГ-гэй Центральна Комитедэй [Нэг]эдэхи секретарь Вальтер Ульб[рихт], ГДР-эй Министрнүүдэй Со[ведэ]й Түрүүлэгшэ Отто Гротеволь, [тэрг]үүлэн Германиин Демократи[ческ]а Республикын Партийно-пра[вите]льственна делегациин бусад гэ[шүүд] июниин 8-да Кремльдэ ерэжэ, [КП]СС-эй Центральна Комитедэй [Нэг]эдэхи секретарь, СССР-эй Ми[нист]рнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ [Н.] С. Хрущевые бараалхаба.

[Эн]э уулзалгын үедэ Германиин Демократическа Республикын Партийно-правительственна делегациин гэшүүдэй, Н. С. Хрущевой хоорондо үнэн зүрхэнэй, хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо.

Тус хөөрэлдөөндэ советскэ талаһаа СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй Министрын нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, Германиин Демократическа Республикада байдаг СССР-эй элшэн сайд М. Г. Первухин, КПСС-эй Центральна Комитедэй таһагые даагшын орлогшо И. Т. Виноградов, СССР-эй МИД-эй Европейскэ гурбадахи таһагые даагшын уялга дүүргэжэ байһан Н. М. Луньков гэгшэд хабаадалсаа. (ТАСС).

Германиин Демократическа Республикын Партийно-правительственна делегаци В. И. Козловые бараалхаба

[С]ЕПГ-гэй Центральна Комитедэй [Нэг]эдэхи секретарь Вальтер Ульб[рихт], ГДР-эй Министрнүүдэй Сове[дэй] Түрүүлэгшэ Отто Гротеволь тү[рүүт]эй Германиин Демократическа [Ре]спубликын Партийно-правитель[стве]нна делегациин гэшүүд июниин [8-да] Кремльдэ ерэжэ, СССР-эй [Вер]ховно Соведэй Президиумэй [Түр]үүлэгшын Орлогшо В. И. Коз[лов]ые бараалхаба.

[Эн]э уулзалгын үедэ үнэн зүрхэ[нэй], хани ёһоной хөөрэлдөөн болоо. [В.] И. Козлов СССР-эй Верховно [Сов]едэй Президиумэй Түрүүлэгшэ [К.] Е. Ворошиловай нэрэһээ делегациин гэшүүдтэ амар мэндые хүр[гэжэ], Германиин Демократическа [Ре]спубликын Президент нүхэр [Ви]льгельм Пиктэ һайн һайхан хү[сэл]энгүүдыень дамжуулалсаба.

[Д]елегациин гэшүүд Германиин [Дем]ократическа Республикын Пре[зид]ент Вильгельм Пикын нэрэһээ [нүх]эр К. Е. Ворошиловта амаршал[га] дамжуулан хүргэхые гуйба.

[С]ССР-эй Верховно Соведэй Пре[зид]иумэй Секретарь М. П. Георгад[зе], СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй Министрын нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов, Германиин Демократическа Республикада байдаг СССР-эй элшэн сайд М. Г. Первухин, СССР-эй МИД-эй Европейскэ гурбадахи таһагые даагшын уялга дүүргэжэ байһан Н. М. Луньков хөөрэлдөөндэ хабаадалсаа. (ТАСС).

***

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет июниин 8-да Кремлиин Ехэ Ордон соо Германиин Демократическа Республикын Партийно-правительственна делегациин хүндэлэлдэ обед хэбэ.

Нүхэд А. Б. Аристов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, Н. С. Хрущев, П. Н. Поспелов, М. Г. Первухин, Д. С. Полянский болон бусад обедтэ хабаадаа.

Тус обед тон дулаан, аха дүү ёһоной оршон байдалда үнгэрөө. Нүхэд Н. С. Хрущев, Вальтер Ульбрихт үгэнүүдые хэлээ. (ТАСС).

Советскэ Союзай Маршал Р. Я. Малиновскиин Австри ошохоёо байһан тухай

[Эн]э оной июниин түрүүшын хахадай үеэр СССР-эй Оборонын Министр, Советскэ Союзай Маршал [Р.] Я. Малиновский Советскэ Армиин хэдэн генералнууд, офицернүүдтэй хамта Австриин Оборонын министр Ф. Графай уряалаар айлшан боложо Австри ошохонь.

Р. Я. Малиновский, тэрээнтэй хамта ябалсаха генералнууд, офицернүүд Австрида байхадаа сэрэгэй һургуулинуудта, австрийска армиин частьнуудта ошожо үзэхэ, һуралсал хэхэдэнь байлсаха, мүн Вена городой гоё һайхан газарнуудтай танилсаха байна.

Росситай Бурят ороной нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан медаль

[Л]ЕНИНГРАД, июниин 5. [(ТА]СС). Россин гүрэнтэй Бурят [оро]ной һайн дураараа нэгэдэһээр [гурб]ан зуун жэлэй ойн баярые— [энэ]нгээ түүхэдэхи гайхамшагта [ушар]ые Бурядай АССР-эй ажал[ша] июль соо һайндэрлэхэнь.

[Эн]эй ойн баярта зорюулагдаһан, стол [дээ]рэ табигдаад байха бронзово [мед]аль «Монетный двор» гэжэ заводто хэгдэбэ. Тэрээнэй нюур таладань бата нэгэдэлэй, нягта жагсаалай, хани барисаанай һүлдэ—ород хүн бурят хүн хоёрой дүрэ зураг харуулагданхай. Медаль дээрэ «Агууехэ Русь хэтын хэтэдэ нэгэдүүлээ» гэһэн гаршаг, ара таладань «1659—1959 онууд, 300 жэл»; «Росси—Бурят» гэһэн гаршаг бии.

300 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ

Улан-Удын «Механлит» заводой слесарь К. Д. Пашинский 300 жэлэй һайндэрэй хүндэлэлдэ халаан бүхэнэйнгөө нормые хоёр дахин дүүргэнэ. **Зураг дээрэ:** К. Д. Пашинский хүдэлмэрилжэ байна.

И. Денисовэй фото.

Эрхим амжалта түйлана

Бурят ороной Россин гүрэнтэй һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойн һайндэр дүтэлжэ байна. Энээнтэй хамта Баргажанай аймагай «Авангард» колхозойхид артель болоһонһоо хойшо 30 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэхэнь гээшэ.

Тус колхозой гэшүүд түүхэтэ хоёр һайндэрые ажалай амжалтаар угтахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа, үүсхэл оролдолгоёо гарган ажаллана. Эндэ мүнөө мүрысөөн үдэрһөө үдэртэ шангадана.

Артелиин һү һаалиин фермын һаалишад тус мүрысөөндэ эрхим амжалта түйлажа, һү һааха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Эндэхи һаалишад Галина Козулина, Александра Наргулева, Пелагея Кожевина, Надежда Белькова болон бусад энэ оной түрүүшын хахадта бүхы үнеэдһээ 970 центнер һү һааха уялгаяа дүүргэбэ. Фермынхид оролдосотой һайнаар ажаллажа, аймагайнгаа һү һаалиин фермэнүүдэй дунда түрүү һуури эзэлжэ, КПСС-эй айкомой болон ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан тугуудта хүртөө. Мүн артелиин шубуунай фермынхид түйлаһан ажалаараа омогорхохо бүрин эрхэтэй. Юуб гэхэдэ, шубуушад Надежда Мисюркеева, Анна Фролова гүрэндэ үндэгэ тушааха, худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргэнхэй. Түсэбэйнгөө ёһоор, 13 мянган үндэгэ тушаагаад, мүнөө шубуушад түсэбһөө гадуур тушаажа үргэлжэлһөөр.

Колхозойхид гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө малаа һайнаар бэлшээн таргалуулжа байна. Тус артельдэ бэлшээн таргалуулагдаха эбэртэ бодо малай дүрбэн гүүртэ эмхидхэгдэнхэй. Эндэ мал адуулагша залуу хүбүүн Михаил Борбоев малаа шадамар бэрхээр бэлшээжэ, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэдээ дунда зэргээр 750—800 граммаар нэмээжэ, 300 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэйгээр тушаахаар хараална.

Тэрэшэлэн колхозойхид хабарайнгаа тарилгые хаһа сагтань, һайн шанартайгаар үнгэргөө. Трактор, машинануудаа эрхимээр бэлдэжэ, тарилгын түрүүшын үдэрнүүдһээ эмхитэйгээр, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгөө. Мүнөө бүхы ороо һото болон тэжээлэй ургамалнуудай тарилга гол түлэб дүүрээ. Гадна колхозой кукурузашад энэ жэлдэ гектар бүриһөө 300 центнерһээ доошо бэшэ шэмэтэ ногоон эшэ набша хуряажа абаха зорилготой юм. Залуу колхозник Андрей Ожиговой хүтэлбэрилдэг кукурузашадай звено даажа абаһан 75 гектар газараа наг шэбхээр һайса үтэгжүүлээ, һубаг канаваһаа уһа гаргажа уһалаа. Мүнөө тэндээ кукуруза тарижа дүүргэхэ дүтэлөө. Бүхы тарилгань квадратно-гнездовой аргаар хэгдэнэ.

Энэ колхозой гэшүүд саашадаа бүришье ехэ амжалтануудые түйлахань найдамтай.

Д. Санданов.

Ажалай эршэ шангадана

Түрэл Бурят оронойнгоо түүхэтэ һайндэрые ажалай эрхим бэлэгээр угтахын түлөө Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд эршэмтэйгээр ажаллажа байна. Энэ колхоз үндэгэ, һү, мяха гүрэндэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб 102-һоо 196 процент хүрэтэр дүүргэбэ. Үндэгэ тушааха жэлэйнгээ түсэб хахад һараар уридшалан дүүргэхэнь.

Үнгэрэгшэ май һарада сүүдхэдээ үнеэн бүхэнһөө хахад пүүд һү һаахын түлөө мүрысөө энэ колхозой һү һаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэд үүсхэһэн байгаа. Эдэнэр май һарын дүнгөөр үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 41 процентээр ехэ һү һаажа, хэлэһэндээ хүрэбэ. Ондоогоор хэлэхэдэ, майда үнеэн бүриһөө 155 килограмм һү һаагаа юм. Иигэжэ партиин айкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын улаан тугта хүртэбэ.

Эндэхи түрүү һаалишад сүүдхэдээ 10 литр хүрэтэр һү үнеэн бүриһөө һаана. Жэшээнь, Доржи-Ханда Дондокова жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 535 литр һү һаажа, колхоз соогоо түрүүлбэ.

Мүн колхозой хонишод нэгэдэхи кварталай дүнгөөр түрүүлжэ, дамжуулгын улаан туг абаба. Мүнөө хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 84 хурьга абаад байнхай. Эрхим хонишод Маланья Балсамбуева, Нимбу Жамсаранов гэгшэдэй отаранууд 100 хонин бүриһөө 96—94 хурьга гарзагүйгөөр түлжүүлнэ.

Ж. Намсараев.

Хори.

Бэлэгээр угтахаар зоригжонхой

Хани барисаанай түүхэтэ һайндэрэй хүндэлэлдэ «Дружба» колхозой гэшүүд эршэмтэйгээр хүдэлнэ.

Энэ оной июлиин 4—5 болотор тус колхозойхид хахад жэлэйнгээ түсэб мяхаар 180 процент, һүөөр—110, үндэгөөр—105, нооһоор 110 процент дүүргэхэ уялга абанхай.

Мүнөө эндэ колхозой гэшүүн бүхэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, ажалай шэнэ шэнэ амжалта түйлажа байна.

С. Таханов.

Кудара-Сомон.

300 жэлэй ойдо

Һалбаран хүгжэһэн Аха нютаг

ЗЭРЛИГ ТАЛА БАЙҺАН ГАЗАРТА

Гурбан зуу гаран жэлэй саана Аха нютагнай ой тайгатай, хүнэй хүлөө табяагүй газар байһан юм гэлэй гээд үндэр наһатай үбгэд хүгшэд домоглон хөөрэлдэдэг агша. Тува, Түнхэ, Монгол нютагуудай зүрхэтэй, зоригтой ангуушад лэ энэ дайда руу хаа яа ерэдэг һэн ха. Түнхэн нютагай аха дүү хоёр эгээн түрүүшынхеэ манай Аха руу агнахаяа ерэһэн гэдэг. Эндэхи ой тайга соогуур агнажа ябатараа ахань хүндөөр үбшэлөөд, наһа бараһан юм ха. Дүүнь гэртээ бусажа ерээд, энэ ушар тухай хөөрэһэн байгаа. «Баянай баян, һайханай һайхан газар дайда хүрөө һэмди. Тэндэ ябатараа түрэһэн ахаяа хүдөөлүүлээб. Хайрата ахынгаа дурасхаалда би энэ нютаг худар нүүхэ гэжэ шиидэбэб. Дуратайшуул намтай ябалсахадатнай болохо» гээд дүү хүбүүниинь нютагайхидтаа хөөрэһэн гэхэ. Ингэжэ эндэхи газар дайдые Аха нютаг гэжэ нэрлэһэн гэлэй гээд хэлсэдэг.

Аха нютагта түрүүн соёт угай зон бии болоһон түүхэтэй. Соёт гээшэмнай Тува нютагай тангатува угтанһаа гараһан зон байха. Ахын аймагай Сорок, Хончен, Ильчир, Түнхэнэй аймагай Туран, Жемчуг гэжэ нютагуудта эдэнэр түрүүн нүүжэ ерэһэн байгаа. Мүнөө соёт угайхид «Коминтерн» колхоздо нэгэдэнхэй һуужа байдаг. Эндэхи сомоной Совет Соёдой гэжэ нэрэтэй юм.

Хожом хожомынь Түнхэнэй, Алайрай бурядууд Аха нютаг нүүжэ ерэһэн юм гэхэ. Энэл үеһөө бурят соёт хоёрой хоорондо аха дүүгэй хани барисаан бии боложо эхилһэн, гэр бүлэ болон ниилэһэн гэдэг. Соёт угтан урдань ажахы, культурынгаа талаар бурядһаа үшөө гээгдэнги байһан бололтой. Эдэнэр гансахан лэ агнуури хэдэг, оро үсхэбэрилдэг ажалтай, нүүдэл байдалтай байгаа. Тэрэ үедэ орохо гэргүй, отог (урса) соо ажаһуудаг байһан юм. Эдэнэр бурядуудтал адли, ангай арһаар хубсалдаг һэн ха. Соёдууд сэхэнхидээ мяхаар хооллодог, баяшуулынь орын һүөөр брынзэ хэдэг байгаа. Оро гээшэ сүүдхэдээ миил 100—200 грамм һү үгэдэг. Багашье һаа, һүниинь үдхэн, 20—25 процент тоһотой байдаг.

Революциин урда тээ соёт зон бурядтал адляар үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан юм. Соёдууд бурядтай хани харилсаатай, холбоо барисаатай болоһонһоо хойшо мал үсхэбэрилхэ дүй дуршэл оложо эхилһэн байха. Түрүүшээр үхэр үсхэбэрилжэ дуршэһөөр байтараа һүүлээрнь хони, адуу тэжээжэ һураад, мал ажал эрхилдэг болоо юм. Гэбэшье соёт угтанай гол ажахынь агнуури байһан байгаа.

Эдэ бүгэдэмнай үни үнгэржэ, оншон оншоһон хэрэг. Совет засагай оршон мандажа байгаа жэлнүүдтэ Аха нютагай ажалшадай байдал үндэһөөрөө хубилаа. Энэнь тоо баримтануудһаа тодорон харагдана. Мүнөө эндэхид түбхинэһэн байдалтай, мал ажал эрхилдэг болоо. Аха нютагта колхозуудай бии боложо эхилхэдэ, соёдууд ажахыгаа нэгэдхэһэн юм. Мүнөө энэнь «Коминтерн» колхоз болонхой. Энэ артель аймаг дотороо мал ажал эрхилдэг томо колхозуудай нэгэндэ тоотой. Һаяхан тогтожо байхадаа хэдыхэн үхэртэй, 150 хонитой, хэды моридтой байһан тэхэ. Мүнөө эндэ 1200 гаран үхэр, тэрэ тоодо 550 үнеэд, 2400 хони, ямаад, 350 адуу морид, 50 оро бии. Ниитынь ажахы жэл бүри хүгжэн бэхижэнэ, колхознигуудынь баян дэлгэр байдалтай боложо байнхай. Колхозой мүнгэн олзо улам нэмэнэ. 1958 ондо ажалта үдэр бүриин 8 түхэриг хубаагаа.

Урдань хүн амитанай хүлөө табяагүй байһан газарта мүнөөнэй онһон машинын абяан зэдэлнэ гээд һанахада, ямар гоёб! Мүнөө энэ колхоз «ДТ-54» трактор, ашаанай автомашина, хүдөө ажахын бусад машина, зэмсэг абанхай. Колхознигуудай соёл болбосорол улам дээшэлэн дэбжэжэ байдаг. Һаруул сэбэр клуб, хүдөөгэй библиотекэ, улаан булангууд соо эндэхи колхознигууд сугларан сэнгэдэг, сүлөөтэй сагаа хүхюунээр үнгэргэдэг юм. Энэ һуурида магазин, участково больница, зооветеринарна участок, киноустановко, радио бии. Эндэхи ажалшад олон газетэ, журнал захижа уншадаг.

ЮРЫН БҮЛЭ

Соёт угтанай ажахын, ажабайдалай хүгжэн һалбарһые нэгэ бүлын жэшээ дээрэһээ харуулжа болохо байна. Үнинэй ангууша Даша Будаевич Ошоровойхи 8 үхибүүтэй байһан юм. Октябриин революциин урда тээ энэ бүлын байдал нилээдгүй бэрхэшээл үзэһэн байгаа. Олон үхибүүдээ хооллуулха юумэгүй, ядарал зоболондо дайрагдажа байдаг һэн гэхэ. Бүлын аха заха Даша Будаевич хэдышье ажалша бэрхэ, ангууша хүн болобошье, иимэ ехэ бүлые тэжээхэ тэдхэхэнь бэрхэ байһан юм.

Совет засагай ашаар лэ манай ороной бүхы арадуудтал адляар энэ бүлэ жаргалта байдалтай болоһон гээшэ. Ошоровой гурбан басаганиинь колхоздоо һаалишадаар хүдэлдэг. Эдэнэйнь нэгэн, колхозой түрүү һаалишан Ольга Ошорова нёдондо жэл партида ороо һэн, мүнөө аймагай Соведэй депутат болонхой. Хоёр басагадынь аймагай эмхи зургаануудта (Долгорынь комсомолой хүдэлмэрилэгшэ) хүдэлдэг юм. Соёдой сомоной Соведэй секретаряар бага хүбүүн Владимирынь хүдэлдэг, дунда хүбүүниинь колхоздоо механигаар ажаллажа байдаг. Ошоровой ехэ хүбүүниинь Москва хотодо партиина дээдэ һургуули дүүргэһэнэй һүүлээр аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшээр хүдэлжэ байдаг. Манай ороной бүлэ бүхэн иимэрхүүл даа.

ХАМТЫН АЖАЛАЙ ХҮСЭН ЕХЭ

Ахын ажалшад ород арадтай хамта Совет засаг тогтоолсоһон байна. Энэ үе соо холын хойто Аха нютаг танигдашагүй болотороо хубилаа. Наһа үеэрээ агнуури эрхилжэ ябаһан эндэхи ажалшад хамтаржа, колхоз болоһон байна. Энээнэй ашаар ажахынь хурдан түргэнөөр хүгжэнэ. Совет засагай оршон мандажа байгаа үедэ эндэхи колхозууд мал һүрэгөө олошоруулан, ашаг шэмыень дээшэлүүлээ. Колхоз бүхэндэ культурын гуламта бии болонхой. Зэрлиг ой тайга байһан газарта оньһото машинын абяан хүнхинэн зэдэлнэ. Аймагай 9 колхозой 8-ниинь тракторнуудтай, ашаанай автомашина болон хүдөө ажахын бусад машинатай болоо. Урдань нюдарган баяшуулда, ноёд баядта хүдэлжэ ябаһан ажалша үгытэй хүнүүд энээн тухай ухаандаа оруулха байгаа аал?

Колхозуудай ажахые хүгжөөн дэбжээхын түлөө тэмсэжэ алдаршаһан солото хүнүүдэй тоо аймаг дотор олошорно. Жэшээнь, Бурядай АССР-эй депутат, «Коммунизм» колхозой һаалишан Бадма Убашеева, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Дольжит Ендонова, «Улаан малшан» колхозой һаалишан Ханда Шобоева, түрүү хонишод Хама-Сырен Мунконова («Улаан Аха»), Мыдыгма Анчикова («Улаан малшан»), мал адуулагшад Ринчин Цыбденов, Даша Патархеев, Бадма Жамбалов, Дулма Унжиева болон бусад суута ажалаараа нютаг зондоо алдаршанхай.

Ахын аймагай центр Орлик тосхон. Зураг дээрэ: Мүнөө жэлдэ баригдаһан байрын шэнэ гэрнүүд харагдана.

Д. Дугаровай фото.

БАЙГААЛИИН БАЯЛИГААР ЭЛБЭГДИ

Промышленность хүгжөөлгэдэ ехэ удха шанартай Аха нютагай байгаалиин баялиг Октябриин революциин урда тээ шэнжэлэгдээгүй шахуу байһан гээшэ. Ботоголой графидай, алтанай уурхайнуудые хариин гүрэнэй монополинууд ашагладаг байгаа. Совет засагай тогтоһоной һүүлээр лэ Зүүн Саяан шадар шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэгдэжэ эхилһэн юм. Манай геологууд Ахын аймагта боксит, асбест болон бусад үнгэтэ металлнуудые олоһон байна.

Ахын аймагта Боксоной, Ильчирэй, Ботоголой горнорудна районууд боложо таһарха. Боксоной райондо боксидай ехэ уурхай олдонхой. Энэнь алюминиин промышленность хүгжөөхэ ехэ база болохо байна. Мүн энэ уурхайһаа холо бэшэ шабарлиг известнягай Хужирай уурхай олдоо. Энэмнай баһа алюминиин үйлэдбэридэ ехэ хэрэгтэй зүйл бшуу. Тэрэ шадар хризотил-асбестын баян уурхай бии. Тиихэдэ Аха голой зүүн һалаанууд — Диби, Сархой болон бусад гол шадар алтан бии байха.

Ильчирэй участогта һайн шанартай хризотил-асбестын ехэ уурхай олдонхой. Гадна эндэхи алтанай уурхай онсо ехэ удхашанартай байна. Эндэ хоёр жэлэй саада тээ «Пионерский» гэжэ рудник нээгдэнхэй юм. Энэл газарта Мунконовой уурхай шадар хризотил-асбестые бэдэрэлгын хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэһээр. Аха нютагай хуушанай ангуушан, байгаалиин баялигые шэнжэлэгшэдые газаршалдаг нүхэр Мунконов энэ уурхай олоһон байгаа. Мүн Китой, Урик, Шумак голнууд шадар алта болон бусад баялиг бэдэрхэ хүдэлмэри ябуулагдана.

Ботоголой район гээшэмнай ажахын ехэ удха шанартай юм. Графидай, нефелиновэ рудагай ехэ уурхай энэ райондо бии байна. Эдэмнай алюмини, сода, цемент үйлэдбэрилгэдэ оролсодог зүйл юм. Мүнөө эндэ Ботоголой графидай рудник хүдэлжэ байнхай. Энэ рудникые Бурядай совнархозой мэдэлдэ оруулаад, хүдэлмэриень үшөө үргэдхэхэ байгаа.

Ингээд байхадаа Ахын аймаг хойшодоо ехэ шухала хэрэгтэй баялигтай, ойрын жэлнүүдтэ Зүүн Сибириин промышленностиин томо гэгшын база болохо ёһотой гэжэ эдэ баримтанууд гэршэлнэ гээшэ.

Зүүн Саянай баялигые шэнжэлэн бэдэрхэ хүдэлмэри үшөөл муу-са ябуулагдана гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй. Аймагаймнай газар дайда хүсэдөөр шэнжэлэгдээгүй байна. Иимэ байтарнь Бурядай геологическа управлени эндэхи баялигые бэдэрхэ хэрэгтэ энэ жэлдэ һомологдоһон мүнгэ ехээр хорооһониинь гайхалтай. Промышленна центрнүүдтэй холбоогүй байһан дээрэһээ олдоһон уурхайнууд хэрэглэгдэнэгүй. Энээнтэй дашарамдуулан Мондоһоо Ильчир хүрэтэр дардам харгы, тэрэнэй һүүлээр Слюдянка— Боксон гэһэн түмэр харгын барилга тухай бодомжолхоор саг болоо.

Зүүн Саяандахи олдоһон уурхайнуудһаа баялигые малтан абаха аргань яһала хэбэрэг, таатай зохид юм. Ильчирэй, Ботоголой уурхайнуудһаа механизм хэрэглэнгүй, нээмэл аргаар малтан абажа болохоор юм. Гэбэшье зарим газарынь гэдэдэггүй дээрэһээ хүрьһэн дорохи уһан байхагүй. Иимэ болоходоо малталгын хүдэлмэридэ һаад ушаруулдаг байна.

Мүнөө байгаалиин баялиг бэдэрхэ аяншалга соносхогдонхой. Энээнэй ашаар байгаалиин баялиг үшөө ехээр олдохо гээшэ. Арадуудай хани барисаанай һайндэрые угтуулан, «Пионерский» руднигай, Ахын экспедициин инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, хүдэлмэришэд байгаалиин баялиг бэдэрхэ хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абаа. Хэлэһэндээ хүрэхын түлөө эндэ социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна. Ахалагша буровой мастер Божедомовой, ахалагша дизелист Федоровой коммунистическэ ажалай бригаданууд энэ мүрысөөе толгойлжо ябана.

***

Үнэтэ ан—булган, хэрмэн болон бусадаар элбэг гээд Аха нютаг үни холын суутай гээшэ. Жэл бүри хэдэн зуун булган, хэдэ мянган хэрмэн гүрэндэ тушаагдадаг. Манай нютагай ой тайгада буга, хандагай, оро, бодон гахай, гүрөөһэн, зэрлиг ямаан, баабгай, хабарга, шоно, үнэгэн гэхэ мэтын ангууд бии юм. Мэргэн бэрхэ ангуушад Ахада олон. Эдэнэй дунда наһажаал ангуушан Дымбрын Мунконов жэл бүри 20—30 булганай, хэдэн зуун хэрмэнэй, олон шоны арһа гүрэндэ тушаадаг юм.

СОЁЛ БОЛБОСОРОЛ ХҮГЖЭНЭ

Аймагай ажалшад баян дэлгэр байдалтай, соёл болбосоролтой болоо. Урдань үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан хүн зоной үхибүүд мүнөө бултадаа һургуулида һуража байдаг. Мүнөө Ахада дунда, 10 эхин һургуули бии. Эдээндэ 600 үхибүүд һуража байдаг. Эдэнэй 100-ниинь гүрэнһөө тэдхэгдэдэг юм. Москва, Эрхүү, Улан-Удэ болон бусад городуудай дээдэ һургуулида Ахаһаа олон хүн һурана. Арадай ажахын элдэб һалбарида хүдэлхэ олон мэргэжэлтэд Ахын бурядай дундаһаа гараа юм. Революциин урда тээ аймагтамнай эмнэлгын нэгэшье газар, соёл культурын эмхи зургаан байгаагүй. Мүнөө аймаг дотор больница, амбулатори, участково хоёр больница, фельдшерско-акушерскэ пунктнууд бии. Эдээндэ медицинын гуша гаран хүдэлмэрилэгшэд ажаллажа байдаг. Мүн соёл культурын эмхи зургаанууд олон болонхой. Аймагай Культурын байшан, библиотекэ, хүдөөгэй 4 клуб, хүдөөгэй 4 библиотекэ, 12 киноустановко, колхозой хэдэн олон клуб, улаан булангууд бии юм.

Урдань эд бараа асархын тулада Түнхэн, Алайрай аймаг морёор ошодог байһан юм. Мүнөө бүхы колхозуудай дэргэдэ магазинууд нээгдэнхэй. Эдээндэ самолёдоор эд бараа асардаг байна. Һая болотор манай аймагтай холбоо барисаан муу байдаг һэн. Улан-Удэһээ арбаад хоногто ябажа Орлиг хүрэдэг, Мондоһоо Орлик хүрэтэр 3—5 үдэр хазаар морёор ябажа, мантан томо Мүнхэ-Сарьдаг дабажа хүрэдэг байгаа юм. Мүнөө самолёдууд ходо ниидэжэ байдаг болонхой. 3—5 час болоод, республикымнай түб хотоһоо Орлик ерэдэг болоо. Республикын газетэнүүдые тэрэ үдэртэнь үдэшэлэн тээ Орлигой хүн зон уншажа байдаг юм.

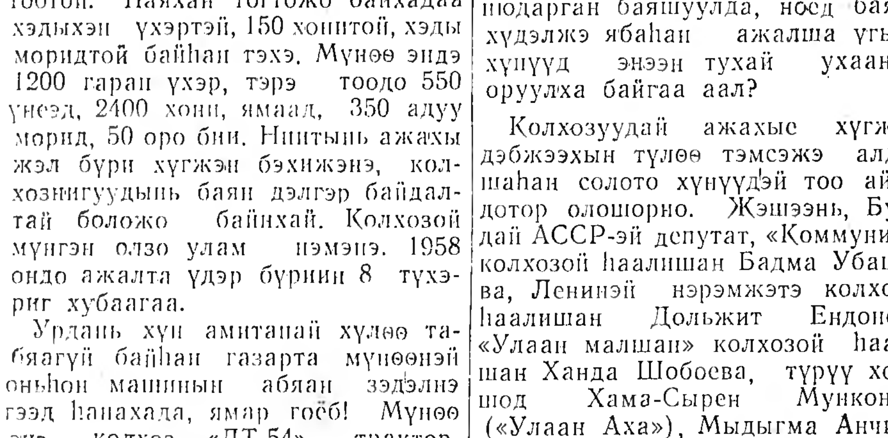
Һүүлэй жэлнүүдтэ аймаг доторой харилсаа холбоон бүри һайжараа. Үнгэрэгшэ үбэл аймагай ажалшад Аха, Синца гэдэг голнуудта хоёр хүүргэ бариад, мүнөө Жомболог гэжэ голдо хүүргэ барижа байна. Ингэжэ байхадаа аймагай 9 колхозой 5-ниинь аймагай центртэй автомашинаар ябаха аргатай болоо. Хойшонхи жэлнүүдтэ Аха голдо хүүргэнүүдые барижа, бусад 4 колхозуудтай холбохо юм. Аймагай бүхы колхозууд аймагтаа телефоноор холбогдонхой. Орлигой бүхы айлнуудта Ильичын лампочка мүнөө яларжа байна. Арад зоной байдалые улам һайжаруулхын түлөө Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хододоо анхаржа байһанайнь ашаар иимэ амжалта туйлагдаа гээшэ.

Росси гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһэнһээ хойшо 300 жэлэй ойн һайндэрые угтуулан, Ахын ажалшад шэнэ долоон жэлэй түрүүшын жэлдэ туйлаһан ажалайнгаа дүн гаргаад, үшөө һайнаар хүдэлхөөр зоригжонхой. Энэ жэлэй 5 һарын дүнгөөр үхэр, хони, ямаа үсхэбэрилхэ түсэбөө аймагнай дүүргэһэн байна.

Аймагай колхозууд июлиин 1 болотор мал ажал хүгжөөхэ түсэбөө бүхы түрэлэй малаар дүүргэхэ, мал ажалһаа абтадаг продуктнуудые гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ уялга абанхай. Адуу моринһоо бэшээр мал үсхэбэрилхэ түсэбөө аймагнай июниин 1-дэ дүүргээд байна. Гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб 111 процент дүүргээ.

Аймагайнгаа центрые болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ Орлигой ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсана. 250 һууритай аймагай Культурын байшангые мүнөө эндэ барижа байна. Дунда һургуулиин байшан баригдажа дүүрэхэ дүтэлөө. Мүн магазинай гэр, байрын гэрнүүд олоор баригдана.

А. АРЗУХАЕВ,
партиин айкомой хүдэлмэрилэгшэ
Г. БУЛГУТОВ,
аймагай газетын редактор.

Түргэн урасхаалтай Синца гол дээрэ мүнөө жэлдэ хүүргэ баригдажа, ашаглалгада оруулагдаба. П. Жужаевай фото.

НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДТЭ

Депутадуудай бүлэг

Соведүүдэй хүдэлмэридэ ажалшадые бүри олоор хабаадуулжа, тэдэнтэй барисаагаа улам бэхижүүлхэ зорилгоор Улан-Удын городской Совет, райсоведүүд ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Илангаяа депутадуудай бүлэгэй хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдана. Апрелиин эхеэр Советскэ районой Соведэй 112 депутадууд һунгуулиин участок участогаар 14 бүлэг болон хубаарһан байна. Мүн городской Соведэй 100 гаран депутадууд тэдэ бүлэгүүдтэ оролсодог. Соведүүдэй шиидхэбэринүүдые һунгагшадта ойлгуулхаһаа, ажал хүдэлмэридэ тэдэниие элсүүлхэһээ гадна, тэдэнэй бүхы эрилтэнүүдые гүйсэдөөр хангаха гэжэ оролдоно.

Депутадуудай бүлэгүүдэй хүдэлмэри һонирхолтой, һайшаалтайшье байна. Батарейкын һунгуулиин нэгэдэхи, хоёрдохи участогуудһаа һунгагдаһан районой, городской Соведэй 8 депутат нэгэ бүлэг боложо хамтаранхай. Тэрэ бүлэгэй хүдэлмэриие горсоведэй депутат Валентин Александрович Стоянов эрхилдэг юм.

Иэн түрүүн депутадуудай бүлэг һунгагшадай дунда үнгэрэгдэдэг хүдэлмэреэ һайжаруулха гэжэ шиидээ һэн. Апрелиин 14-дэ Серовой нэрэмжэтэ Соёл культурын байшанда хүн зон багтахаар бэшэ олоороо сугларжа, хэдэн депутадууд һунгагшадтайгаа уулзаа. Һунгагшадай мэдүүлгэ, захяануудые бэелүүлхэ талаар районой болон городской Соведүүдэй хараалһан хэмжээ ябуулганууд тушаа бүлэгэй түрүүлэгшэ нүхэр Стоянов сугларагшадта тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө. Саашань ариг сэбэрые сахиха, предприяти, организаци болон эмхи зургаануудай газаагуурхиие, гудамжануудаа ногоорууулха, тосхоноо болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэридэ хүн зониие үргэнөөр хабаадуулха тухай хэлсэгдээ. Энэ асуудал суглаанда хабаадагшадые ехээр һонирхуулһан байна. Мүн ниитын эдеэ хоолые, худалдаа наймаае эмхидхэхэ талаар бүхы дутуу дунданууд элирүүлэгдээ. № 11 столовын хүдэлмэри илангаяа ехээр шүүмжэлэлдэ ороо. Тэндэ сугларагшад Батарейкээ ногоорууулха, ариг сэбэрэй талаар гуримтай болгохо гэжэ нэгэн дуугаар шиидхэһэн байна.

Һунгагшадай дурадхалаар № 11 столовын хүдэлмэри депутадуудай хүсөөр шалгагдажа үзэгдөө. Газаа досоогуураа муухай, эдеэ хоолые шанаргүйгөөр бэлдэдэг, столовые донь һогтуу хүнүүд ходо дүүрэн байдагынь гүйсэд тодороо. Энэ столовын хүдэлмэри тушаа тобшолол хэжэ, депутадууд өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые горсоведэй гүйсэдкомой худалдаа наймаанай таһагта хэмжээ абахыень дамжуулһан байна. Тэрэнэй һоор, Батарейкэдэхи магазинуудай хүдэлмэри гуримтай болгогдоо, амаралтын үдэрнүүдтэ орой болотор хүдэлхэ болгогдоо. № 11 столовые даагша нүхэр Аксаментов тушаалһаа гаргагдаа.

Тосхоноо ногоорууулха хүдэлмэридэ хүн зон эдэбхитэйгээр хабаадана. Архиин заводой коллектив (директорынь нүхэр П. И. Григорьев) заводоо тойруулан, мүн гудамжануудаа ногоорууулаа. Тэдэнэй хүсөөр Үдэ голой эрье дээрэ сэсэрлиг таригдаа. Өөһэдөө тэдэнээ хараа руугһалдаг, уһалдаг болонхой.

— Манай депутадуудай бүлэгэй хүдэлмэридэ эдэбхитэд ехэ туһа хүргэдэг, дэмжэдэг юм,—гэжэ депутадуудай бүлэгэй түрүүлэгшэ нүхэр Валентин Александрович хэлэнэ.—Ариг сэбэрые сахиха тусхай хүнүүд пенсионернүүдһээ томилогдоо. Мүнөө Батарейкэдэ һуудаг ажалшад бүхы мэдүүлгэ, гомдолой гүйлтануудаа сэхэ депутадуудай бүлэгтэ эльгээдэг болонхой.

Гадна тэндэхи һунгагшад депутадтайгаа ходо уулзаха арга боломжотой юм. Депутадууд ээлжээлэн һунгуулиин участогай агитпунктда, долоон хоногой среда бүхэндэ, үдэшэлэн хоёр—хоёр часаар дежурлана. Депутадууд һунгагшадайнгаа гэртэ ошожо, уулзажа заншалтай.

Батарейкэдэхи депутадуудай бүлэгэй хүдэлмэри ехэ һайшаалтай. Тэдэнэй үүсхэлые дэмжэжэ, городской, районой Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд хүдэлмэридэнь туһа хүргэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Г. Дондуков.

Амжалтаяа арьбадхана

Ажал хүдэлмэридөө амжалта туйлажа, түрэл республикынгаа түүхэтэ һайндэрые эрхим бэлэгээр угтаха гэһэн мүрысөөн Бичурын аймагай колхозууд болон совхоздо үдэрһөө үдэртэ улам үргэн далайсатайгаар дэлгэржэ байна.

Жэшээлхэдэ, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхид (түрүүлэгшэнь нүхэр Афанасьев, парторганизациин секретарь нүхэр Воронов) энэ мүрысөөндэ эршэмтэйгээр оролсон, гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэбэ. Эндэхид түсэбэйнгөө ёһоор гүрэндэ 281 центнер мяха худалдаха байһан аад, июниин 5-най мэдээгээр хамта 290 центнер тушаагаа. Тиигээд артелиинхид июниин тэн болотор түсэбһөө гадуур үшөө 100 шахуу центнер мяха гүрэндөө тушааха, худалдахаар шиидэнхэй.

Мүн аймагай «Заря коммунизма», «Рассвет», Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозууд гүрэндэ мяха, худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэнь дүтэлөө.

Эндэхи «Победа» артелиин комсомол-залуушуулай һү һаалиин фермын һаалишад ажалай амжалта туйлана. Эдэнэр энэ жэлэй үнгэрһэн 5 һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 531 литр һү һаагаа юм. Харин гансахан май һарада үнеэн бүриһөө 119 литр һү һаагаа. Мүнөө тус фермэдэ һү һаалинь үдэрһөө үдэртэ улам дээшэлнэ. Жэшээнь, эндэ май һарын хоёрдохи 10 хоногто үнеэн бүриһөө 42 литр һүн һаагдаһан һаа, һүүлшын арбан хоног соо 56 литр һаагдаад байна.

Энэ фермын эрхим һаалишан Александра Плюснина өөрынгөө даажа байһан үнеэн бүриһөө 711 литр һү һаажа, колхозойнгоо һаалишадай дундахи мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээ. Тэрэшэлэн бэрхэ һаалишан Любовь Плюснина энэ нүхэрһөө балайшье ехэ гээгдэнэгүй, үнгэрһэн 5 һара соо үнеэн бүриһөө 695 литр һү һаагаа.

Тингэжэ жэшээтэ һайнаар ажаллаһанайнгаа ашаар энэ фермынхид КПСС-эй айком болон аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг бүхөөр барижа ябана. Һаалишад туйлаһан амжалтаяа саашадань улам арьбадхан, зунай һаранuудта бүри ехэ һү һааха зорилготойгоор ажаллана.

А. Афанасьев,
аймагай «Ленинский путь» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Редакциин почтоһоо

Бурят дуунуудтай пластинка хомор

Радиогоор бурят дуунуудай дамжуулагдахые шагнахада ямар зохид гээшэб. Гэртээ патефон, радиоло наадуулжа, ямар нэгэн дурлаһан дуу, аялгануудаа шагнажа байхада мүн лэ зохид юм.

Теэд нигэжэ дураараа бурят дуу шагнажа байха аргагүйдэнэбди. Юуб гэхэдэ, бурят дуунуудай грампластинканууд тон хомор.

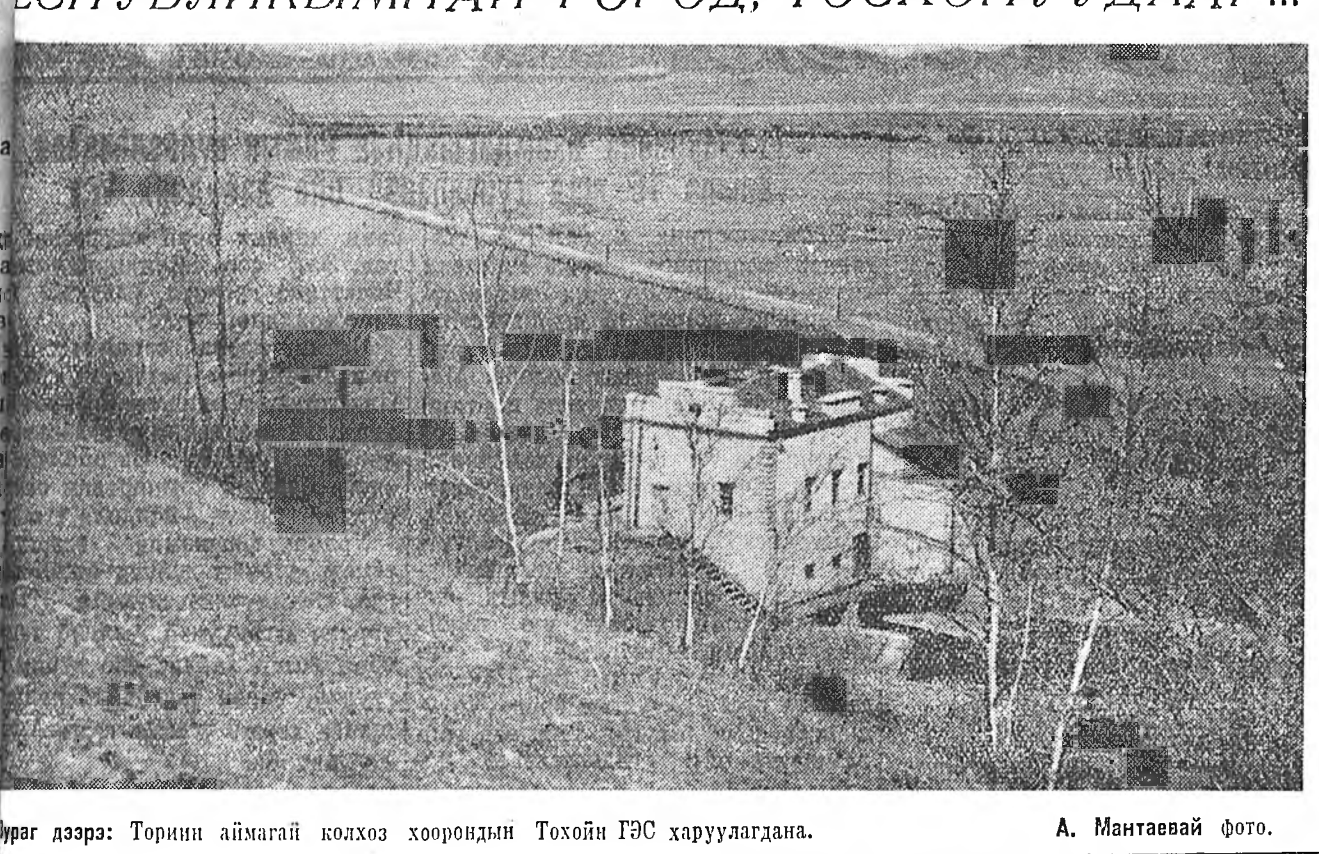
Би багшаар хүдэлдэгби. Бидэ хүүгэдые дуунуудта һургадагбди. Теэд зарим дуунуудай аялга гаргажа ядадаг гээшэбди. Бурят дуунуудай пластинка табяад, үхибүүдтэ шагнуулжа байгаад дуунда һургаха һаа, ехэ аша туһатай байхань мэдээжэ. Хаанаһаа, хайшан гээд бурят дуунуудай пластинка олохо гээшэб гэһэн асуудал бидэнэй дунда «үдэрэй зугаа, һүниин зүүдэн» болоод байна.

Хэрэгтэй пластинка магазинуудаар бэдэрээдшье, союзпосылторгдо захяадшье туршаабди. «Энхэ Булад Баатар», «Үргэн Ага», «Хада дээгүүр» гэһэн дуунуудай пластинкануудһаа бэшэ ондоо юушье багүй.

Бурят дуунуудтай грампластинканууды бэлэрдэг хүнүүд олон гэшэ, мүн эдэ нютагуудтахи [illegible] һайханай бүлгэмүүдэй кружогуудташье иимэ пластинка хэрэгтэй.

Д. Шагдуров,
Закаменай аймагай Хужирай долоон жэлэй һургуулиин багша.

...ЕСПУБЛИКЫМНАЙ ГОРОД, ТОСХОНУУДААР...

Зураг дээрэ: Торийн аймагай колхоз хоорондын Тохойн ГЭС харуулагдана. А. Мантаевай фото.

Нооһо хайшалалга үргэн далайсатайгаар ябуулая

...рьёогой совхоздо нооһо хайшалжа эхилбэ

...рьёогой үүлтэртэ хонинной совхозой хүдэлмэришэд жэлһээ ...э нарии, нарибтар нооһо ехээр ...ын түлөө шанга тэмсэл ябуул...нэ жэл совхозойхид хонин бү...э дунда зэргээр 4 килограмм ...о хайшалжа, хамта 1870 цент...үрэндэ тушааха юм.

...э уялгаяа амжалтатайгаар ...эхын түлөө бэлэдхэлэй горь... хүдэлмэри эртээнһээ хэгдээ. ...жэ бүхы дээрээ 7100 толгой ху...лгэ, эхэ хонидто бонитировко ...һэн байна. Мүнөө жэл нооһо ...алха томодхогдоһон дүрбэн ...т эмхидхэгдээ. Тэндэхи агрегат ...н 24-һөө 45 хүрэтэр машинка... Совхоздо бүхыдөө 100 машин...лдэгдээд, шухала запчастьнуу... хангагданхай. Мүн нооһо онь...й хүсөөр нягтаруулан батсалха ...эрэлгэ, бусад хэрэгсэлнүүдшье ...д бии.

...ооһо хайшалха, гүрэндэ тушаа... тусхай хүнүүд томилогдонхой. ...о илгаха мэргэжэлтэй дүрбэн агрегат дааха гурбан хүн, хоёр ...рант тусхай курса дүүргээ юм.

...гони болзорто, эрхим шанар...аар нооһо хайшалжа дүүргэ... зорилгоор фермэ, нооһо хай...ха пункт бүхэндэ арбан хоно... даабари үгтэнхэй.

...оссин гүрэнтэй Бурят ороной ...я дураараа нэгэдэһээр 300 жэ...алдарта ойн хүндэлэлдэ мал ...ай продукци худалдаха хахад ...эйнгээ түсэб совхозой хүдэлмэ...эд уридшалан дүүргэхэ зорил...й. Тэрэ тоодо 838 центнер һайн ...артай нооһон тушаагдахань.

...элэһэндээ заабол хүрэхын ту...а совхозойхид нёдондонойхиһоо ...он хоногоор урид, эмхитэйгээр ...о хайшалжа эхилбэ.

С. Дугаров.

Хонидоо һайнаар бэлшээн тарғалуулхабди

Зун, намарай бэлшээри дээрэ таргалуулжа абаһан хонид тобир тарганаар ондо ородог, нооһо ехээр үгэдэг юм гэжэ мэдээжэ.

Манай отарынхид эхэ хонидые харууһалжа байдаг. Хонидойнгоо буусые жэлдээ хэдэн ондоо газарта һэлгэжэ байдагбди. Тиигэжэ адуулхадамнай хонид ногоо элбэгтэй. һайн бэлшээриндэ ябажа, түргөөр таргалдаг. Мүн үбэлдөө дулаан байрада хонидые үбэлжүүлхэдэ хүсэ шадалаар һайн байдаг. Үбэлэй сагта саһа багатайшаг газараар хонидые бэлшээжэ байхада һайн.

Тиихэдэ зарим отарын хонид 10—15 жэлдэ буусаяа урилангүйгөөр, нэгэл газартаа байлгагдадаг гээшэ. Энэ тон буруу. Зунай сагта юрын далабшануудые түхеэрэд, хото хорёо заһажа баряад, шэнэ бууса бэлдэхэ арга ямаршье колхоздо байха. Юуб гэхэдэ, бэлшээреэр дуталдажа, гасалдажа байнагүйбди. Хонид нэгэл газартаа байрлажа байхадаа һайса тэбээрхэ, таргалха аргагүй ха юм.

Гадна хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлнэбди. Энээнийе һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаха ёһотой. Эхэ хонид үрэжүүлэгдэхэһээ 1,5—2 һара урид хурьгадһаа илгагдаха, тиигээд һайса эдеэлүүлэгдэжэ харууһалагдаха зэргэтэй. Илангаяа зунай сагта үрэжүүлэгдэхэ хонидто талха таряанай зүйл эдюулхэдэ һайн байдаг. Юундэб гэхэдэ, майнюнь һарада нэмэлтэ тэжээл абаһан хонид түрүүшын ногоной үзүүр дээрэ түргэнөөр таргалдаг бшуу. Искусственна аргаар хонидые үрэжүүлхэдэ һайн гэжэ бидэнэр мэдэнэбди. Теэд энэ талаар дутуунууд олон байдаг. Үрэжүүлгын хаһын болоходо мэргэжэлтэд ерэжэ, ажалыемнай шалгажа, заабаришалжа байдаггүй Хурьга абажа байха үедэ тэдэнэр үсөөн үзэгдэдэг. Минии һанахада мэргэжэлтэд хододоо ябажа, захяа заабари үгэжэ байдаг һаа, һайн байха һэн.

Манай аймаг дотор бусад колхозууд үсөөн хурьга абаһан байна. Энэ юунһээ болоноб гэхэдэ, малаа ушөөл муугаар харууһална гээшэ. Хонид бэлшээри һайнтай газарта адуулагданагүй, хүсэ шадал багатайгаар ондо ороод, зүдэржэ мүүдана. Туранхай зүдэрүү хонид ото багатай байжа, һубайршадаг ха юм. Тиин хонид таргандаа олоороо эхирлэдэг. Манай отарада зарим жэлдэ 30—40—50 хонин эхирлэдэг. Тиихэдэ нэгэ жэл 88 хонин эхир хурьга гаргаа һэн.

Байгша ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 130 хурьга абаха, хонин бүриин 2,7 килограмм нооһо хайшалха уялгатайбди. Малаа һайнаар харууһалжа, абаһан уялгануудаа дүүргэхын хойноһоо оролдожо байнабди.

Ш. Цыбиков,
Мухаршэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой ахалагша хонишон.

„БУРЯТ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Холын малшадые мартажа болохогүй"

Иимэ гаршагтай бэшэг манай газетын майн 10-най номерто толилогдоһон юм. Закаменай аймагай Шара Азаргын сельпогой хүдэлмэрилэгшэд холын фермэ, гүүртын малшадай эрилтые дүүрэн хангана-гүй, тэндэ нүүдэл наймаа эмхидхэнэгүй гэжэ тэрэ бэшэг соо хэлэгдэһэн байгаа.

Закаменай аймпотребсоюзай правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Будаевай манай редакцида мэдээсэһэнэй ёһоор, бэшэг дотор хэлэгдэһэн баримтанууд шалгалтаар тодороо. Нүхэр Будаевай бэшэг дотор иигэжэ хэлэгдэнэ:

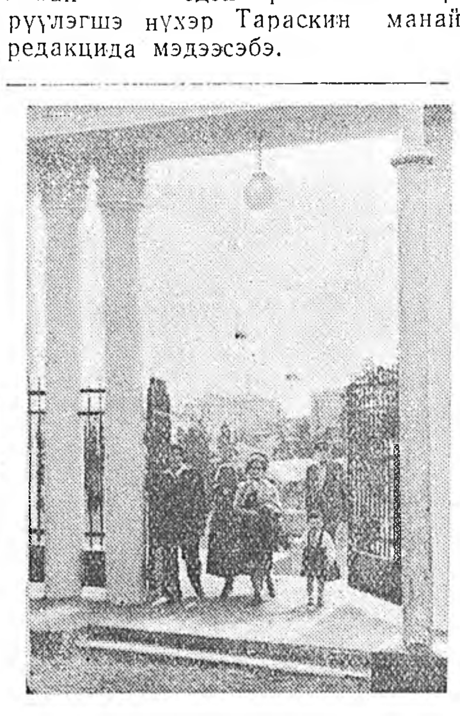
«Шара Азаргын сельпо нүүдэл наймаа эмхидхэжэ, холын фермэ, гүүртэнүүдээр тусхай графигай ёһоор һарадаа 2 дахин ябажа, малшадые үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар хангана. 1959 ондо Бага Тала, Болдог гэжэ фермэнүүд дээрэ наймаалагшагүй ларёк нээгдээ.

Сельпогой правлениин хүтэлбэрилэгшэдэй һэлгэгдэжэ байха үедэ, май һарын туршада, нүүдэл наймаан хүдөө гараагүй байгаа. Мүнөө Шара Азаргын сельпогой правлениин түрүүлэгшээр шэнэ хүн томилогдоо. Бэшэг соо заагдаһан дутагдалнуудые усадхахын тула зохихо заабари үгтөө».

„Сад сэсэрлигээ гамнаха"

Курумканай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозые тойроод ургажа байһан мойһондо зарим хүнүүд гамгүйгөөр хандана, мойһые хайра гамгүйгөөр таһа сабшажархина гэһэн бэшэг манай газетын майн 8-най номерто иимэ гаршагтайгаар толилогдоһон байгаа.

Бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтанууд булта зүб байба. Гоё һайхан сэсэрлиг модотой Бархан уулын хормойдо колхозой культура ба амаралтын парк бариха гэжэ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд шиидхэбэ. Энэ газар хүреэлэгдэжэ, болбосон түхэлтэй, гоё һайхан болгогдохо юм гэжэ Курумканай аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Тараскин манай редакцида мэдээсэбэ.

Улан-Удын хоёрдохи соцгородой амаралтын парк һаяхан хүдэлмэреэ эхилээ. **Зураг дээрэ:** паркын үүдэн харуулагдана.

И. Денисовэй фото.

Хүдөөһөө ерэһэн бэшэг

Фельетон бэшэхэ даабаритай болоод, хүдөө гарахаяа байтарни, нэгэ бэшэг намда хүрэжэ ерэбэ. Тэрээнийе уншаад байхадаа, бэшэгшын үгэнүүдые хубилгаагүй—тэрэ зандань газетэдэ гаргаха гэжэ шиидэбэб. Энэ бэшэгэй автор нэгэ архиншанийе магтаһан шэнгеэр бэшэнэ, теэд саагуураа ехэл хоротойхоноор хэлээд абана гэжэ уншагшад өөһэдөө ойлгохо юм бээзэ.

М. Тархай.

«Хүндэтэ Тархай!

Та архиншадые ходол хараажа бэшэдэгта. Теэд хараалгамсаараа гэнтэ архи ууахая болишоһон архиншад гэжэ байха аабы даа! Нэгэ зариман, ходол ташуурдуулжа һурашаһан хашан морин шэнги, дүжэрөөд, хамаагүй болошодог хэбэртэй агша. «Хүнийе ходол «гахай, гахай гээшэш!» гэжэ байжа хараагаа һаатнай, үнэхөөрөө гахайдал адляар хуухирдаг болохол» гэһэн Максим Горькиин үгэ бии юм. Нээрээшье хараалгаха бүрөэ доротодог амитад бии. Жэшээнь, манай Мухаршэбэрэй аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой дүрбэдэхи бригадын бригадир Лубсанов Түмэн-Баяр гэгшэ дуулбарида хараалгажал байна хэбэртэй агша, теэд заһарха юм байхагүй.

— Ши, Түмэн-Баяр бэшэ, Түмэн-Яяр гээшэш!—гэжэ нэгэ һамган хараажа байгаа бэлэй. Тэрэнь бүри үсэрэлдэнэ хэбэртэй һэн. Теэд эдэ архиншадые хараахаяа болёод, «магтаад» үзөө һаа, яаха юм ааб.

Теэдшье манай Лубсановта хүрэжэ архи ууха хүн утын Түгнэ соо хомор ёһотой даа! Хахад литрые шэлэйнь хоолойгоор һорожорхиходоо атигадшье гэхэгүй. Мүнгэтэйхэн болоо һаа, тэрэнээ һалгаагүйдөө магазинай хажууһаа һалахагүй, хонон үнжэн шорой шохой дээгүүр хүльбэрдэг. Унтажа бодоод, баһал мүнөөхиеэ эхилдэг. Түмэн-Баярай ууժа байхые харахада гайхаштай даа—миил үһа ууһандал хүнтэрүүлжэ байха (нэгэ бага хотонь лэ муудаа агша ха, юумэ эдингүй ганса архи һайбалхадаа галдаа, шатаагаа юм бээзэ).

Нэгэл ууժа захалаа һаа, ажалтай хүдэлмэритэйгөө мартажархиха. Теэд ажал архи хоёрой харша хада али нэгыень хаягүйдэ аргагүй ха юм!

Энэ хабар колхознай мүнгэ хубааба. Теэд манай дүрбэдэхи бригадынхидта мүнгэн үгтэбэгүй. Юундэб гэхэдэ, манай Лубсанов һогтуугай гэмээр колхознигуудай ажалта үдэрэй бүридхэл, тэмдэг хэгдээгүй байшоо. Теэд эндэ бригадир архи хоёрой хэниинь гэмтэй гээшэб! Би тон ехээр уурлаашье һаа, Лубсановые хараагаагүй, харин архииень хараагаа һэм. Ходо һогтуу ябадаг бригадир хүн бүхэнэй хэһэн ажал хүдэлмэрийе яагаад саг болзор соонь гүйсэд тэмдэглэжэ шадаба гээшэб. Иимэ шалтаганһаа зарим залхуу хүнүүд хүдэлхын орондо хүйһэндөө нёлбожо, хүльбэрэн хэбтэдэг болошонхой.

Манайтнай бригадир ганса нэгэ шангалаад абадаг юм. Зүгөөр шангалха, хорааха хүнүүдээ мэдэхэ даа. Зарим тээгээ амаа хатад гээд ябахадань, аягашье архи хэжэ үгэдэггүй айлнууд байдаг. «Ушар ёһо мэдэхэгүй» иимэ хүнүүдтэ бригадирнай дэбхэржэ, хашхаржа ородог юм. Тиимэшүүлые һохор, дохолоншье һаань, хүдэлмэридэ намнадаг!

Нэгэтэ Дашиев Шойдоной даадаг хонидые харалсаха нэгэ хүн хэрэгтэй болоод, сүлөөтэй хүн олдожо үгөөгүй һэн. «Хэнийе тэндэ эльгээхэмни ааб?» гэжэ Лубсанов бодобо. Дулмаева Примба гэжэ бэе муутай, үлбэр һамган бии юм. Бригадир тэрэ хоёрой хоорондо иимэ хөөрэлдөөн болоһон байха.

Бригадир: Примба, архи таби!

Примба: Архи үгыл.

Бригадир: Тиигээ һаа, хорин табан түхэриг үг!

Примба: тээсгэн абаһанаа бусаагаагүйлши. Юун ходо мүнгэ эринэш. Мүнгэн байхагүй.

Бригадир: Зай, тиигээ һаа, хониндо орохо болоош. Үбшэ хабшаншье һаа, яба!—гэжэ шангалаад, аманда багтахыса хараагаад гараа һэн.

Манайтнай бригадир амаа халад гээ һаа, холо ойрые мэдэхэгүй даа. Ууха юумэ бэдэрээ һаа, уужам Суулгые ото гүйлгөөд, архи олоһон лэ байха. Ходоог тэргэдэ хүллэһэн һайн морин ходо бэлэн байдаг.

Һогтуу хүн муу юм гэжэ юундэ хэлсэгшэб? «Һохор үхэртэ худаг бү үзүүл, һогтуу хүндэ архи бү үзүүл» гэһэн арадай аман үгэ бии юм. Теэд манай Лубсанов архи табиһан хүндэ хоро хэдэггүйл. Орожо ерэхэдэнь, хахадые табибалтнай баяртайхан уугаад лэ, ажал хүдэлмэридэшье гара гэхэгүй. Абаха юумэеэ колхозой кладовойһоо хамаагүй абаад лэ байхаш даа. Гансал һогтуу хүнэй зан мэдэдэггүй хүнүүд дураа гутадаг юм бээзэ.

Лубсановтал адли хүнүүдые шагнаха хэрэгтэй гэжэ һанагшаб. Али артелиимнай правлени тиимэ «шагнал» манай бригадирта бэлдэжэ байгаа юм гү?

Хамтынгаа суглаа хэжэ, һайсахан магтаха саг болоо ха»!

Харюу ололсыт, Тархай!

Улан-Удэмнай ургана,
Универмагууд олошорно...
Үүдэтэй үрхэтэй газараар
Үдэрөө баран ябаашье һаа,
Бурят дуутай пластинка
Бүри оложо ядаалди.
Хүдөөгэйнгөө залуушуулай
Хүсэл, захяа дүүргэнгүй,

Хүндөөр һанаа алдажа,
Хооһоор бусаһамнай энэл даа.
Согтой ирагуу бурят
Солгёон дуутай пластинка
Хаагуур юрэдөө бэдэрэлтэйб?
Харюу ололсыт, Тархай!

Ф. Цыденжапов,
Ц. Номоева.

Республикымнай физкультурнигууд ехэ һайндэрые иигэжэ угтахань

...анай орондо Октябриин революциин илаһанай ашаар урдань ...дэнги байһан бага арадууд, ...э тоодо бурят арадшье эрхэ сү...эй боложо, совет засагай жэл...дтэ хурдан түргэнөөр хүгжэһэн ...на. Дүшэ гаран жэлэй туршада ...публикымнай культура, эконо...о үндэһөөрөө хубилаа. Россин ...энтэй Бурят ороной һайн дураа... нэгэдэһээр 300 жэлэй ойе рес...ликымнай физкультурнигууд ... лэ бага бэшэ амжалтаар уг...ань.

...еволюциин урда тээ Бурят ...домнай мүнөө үеын элдэб зүй... спорт, тэрэ тоодо хүнгэн, хүч... атлетикэ, гимнастика, бокс, ...ын, конькиин спорт гэхэ мэтэ ...илэгдэдэггүй байгаа. Тэрэ үеын ...т залуушуул мүнөөнэй элдэб ...лэй мүрысөөнүүдтэ хабаадаха... байтагай тиимэ мүрысөөнүүд ...ай дуулаашьегүй байһан юм. ...ри урилдаан, һур харбаан, буря... барилдаан гэхэ мэтэ мүрысөө... бурят арадай дунда револю...и урда тээ үнгэргэгдэдэг байгаа... һаа, хаа яа ямаршье бэлэдхэл...гөөр, гансал зунай үедэ болодог ...һан юм. Тиимэ мүрысөөнүүдтэ ...үшуулай үсөөхэн хубинь ха...адаг байгаа. Юуб гэхэдэ, үгы... олонхи залуушуул мүрысөөндэ ...адаха аргагүй байгша һэн. Бу...зоной дунда үнгэргэгдэдэг на...альна мүрысөөнүүд ямаршье ...м дүримгүй байһан юм.

...ктябриин революциин илаһа... һүүлээр лэ национальна мү...өөнүүд: һур харбаан, мори ...даан, бүхэ барилдаан гэхэ мэтэ ехээр дэлгэрһэн байна. Дээрэ дурсагдаһан мүрысөөнүүд 1924 онһоо эхилжэ саг үргэлжэ үнгэргэгдэдэг болоһон байна. Тиимэ мүрысөөнүүдтэ республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө холын аймагуудһаа олон хүнүүд ерэжэ, һорёондо хабаадалсагша һэн. Һур харбалгаар, барилдаагаар мүрысөө үнгэргэхэ жэшээтэ дүрим 1938—1940 онуудта зохёогдоһон байгаа.

Бурядуудай дунда үни урданһаа дэлгэрһэн национальна мүрысөөнүүдтэ мүнөө үедэ залуушуул олоороо хабаададаг болоо.

Бүхэ барилдаагаар, һур харбалгаар мүрысөө үнгэргэхэ гурим 1956 ондо дахин харагдажа, шэнээр баталагдаһан юм. Мүнөө үедэ национальна спортоор нэрэ зэргэтэй хүнүүд улам олошорно. Закаменай, Түнхэнэй, Кяхтын, Хэжэнгын, мүн бусадшье аймагуудта бэрхэ барилдаашад шалгаран гараа. Иволгын, Сэлэнгын, Түнхэнэй, аймагууд һур харбалгаар түрүү һууринуудай нэгые эзэлнэ.

Һүүлшын хоёр жэлэй туршада республика соомнай бүхэ барилдаагаар, һур харбалгаар 200 гаран ниитын инструкторнууд тусхай семинарнуудта байлсаа. Гэхэ зуура мүнөө үеын элдэб зүйлэй мүрысөөнүүдтэ республикымнай хүн зон олоороо хабаададаг болоһон байна. Хэрбээ революциин урда тээ Верхнеудинск городто гансал футболоор мүрысөөн болодог байгаа һаа, 1920 онһоо эхилжэ хүнгэн атлетикээр, гимнастикаар, волейболоор, шатараар, велосипедээр мүрысөөнүүд үнгэргэгдэжэ эхилһэн юм. 1925 ондо Улан-Удэ городто футболистнуудай долоон команда, гимнастнуудай 30 шахуу команда бии болоод байгаа. 1930 онһоо эхилжэ боксоор, санаар мүрысөөнүүд үнгэргэгдэжэ эхилээ. Жэл ерэхэ бүри республикымнай спортсменүүдэй мэргэжэл шадабари дээшэлжэ байгаа бэлэй. Манай эдир санаашад 1940 ондо Сибириин, Алас Дурна зүгэй спортсменүүдэй дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө Новосибирск городто болоһон мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлһэн байгаа.

1937 ондо Бурядаймнай табан басагад Улан-Удэһээ Москва хүрэтэр санаар анха түрүүшынхеэ аяншалһан юм. Аяншалгада хабаадаһан Н. Сункуева, С. Тыхеева, Е. Константинова, М. Хахалова, В. Любимская, Л. Бобыкин, Г. Сазонов гэгшэд гурба һарын турша соо ябажа, Москва хүрөө бэлэй. Санаар дэлхэй дээрэ анха түрүүшынхеэ хэгдэһэн иимэ холын аяншалгада хабаадагшадые манай парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, Кремль соо «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденуудые барюулһан юм.

Революциин урда тээ манай республикада спортивна ямаршье түхеэрэлгэ үгы байгаа. 1930 ондо спортивна зал, спортын 3 талмай, нэгэ ипподром, волейбол наадаха хэдэ хэдэн талмай баригдаа бэлэй. Дайнай һүүлээр спортивна барилганууд олоор бодхоогдоо. Бурядай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ паровозо-вагонно заводой стадион 1948 ондо баригдажа дүүргэгдэһэн юм. Алас Дурна зүгтэхи ехэ стадионуудай нэгэн гэжэ тоологдодог энэ стадиондо спортивна элдэб мүрысөөнүүд үнгэргэгдэнэ. Мүнөө үедэ республика доторнай 5 стадион, олон тоото спортивна талмайнууд, залнууд, баскетбол, волейбол наадаха 500 гаран талмайнууд бии болонхой.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай дүүрэһэнэй һүүлээр хүдөө нютагуудай ажалшад, илангаяа залуушуул физкультура, спортдо олоороо хабаададаг болоһон байна. 1946 онһоо эхилжэ хүдөөгэй залуушуул футболоор, хүнгэн атлетикэ, волейбол, баскетболоор, велосипедээр республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө жэл бүри мүрысэдэг болоо. Хүдөөгэй залуушуул 1954 онһоо эхилжэ боксоор, хүндэ атлетикээр, буудалгаар, конькигаар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүн лэ жэл бүри мүрысэдэг болобо.

Республикымнай ажалшад мүнөө үедэ 25 зүйлэй спорт эрхилнэ. Бурядай республикын суглуулагдамал командынууд РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө элдэб мүрысөөнүүдтэ хабаадалсажа, түрүү һууринуудай нэгые эзэлдэг болонхой. Манай боксёрнууд, хүнгэн атледууд, конькишад, һур харбаашад, велосипедээр ябагшад, санаашад Сибирьтэ, Алас Дурна зүгтэ шалгаран гарадаг болоо. Республикымнай боксёрнуудай суглуулагдамал команда Алас Дурна зүгэй боксёрнуудай дунда түрүү һуури эзэлхын түлөө 1956 ондо, мүн энэ жэлэй мартда болоһон мүрысөөндэ хабаадахадаа илажа гараа. Шатаршаднай мүн лэ түрүү һууринуудай нэгые эзэлнэ.

Манай конькишад Сибириин, Алас Дурнын спортсменүүдтэй 1958 ондо мүрысэхэдөө хоёрдохи һуури эзэлжэ, Россин Федерациин спортсменүүдтэй мүрысэһэн юм. Олохон спортсменүүд һүүлэй жэлнүүдэй туршада РСФСР-эй, СССР-эй суглуулагдамал командануудта оруулагдажа, ехэ харюусалгатай мүрысөөнүүдтэ хабаадалсана. Спортын габьяата мастер В. Сафронов, спортын мастернууд Б. Жигмитов, В. Николаев, В. Бадмаев, В. Баранников эрхим боксёрнуудай тоодо оронхой. Конькиин спортоор мастернууд болоһон В. Яременко, Н. Любимова, Т. Шевчук, буудалгын мастернууд болоһон И. Николаев, И. Варфоломеев, И. Данилов гэгшэд СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаадалсадаг болоһон байна. Һүүлшын 3 жэлэй турша соо физкультурна коллективүүдтэ, республикын һайн дуранай бүлгэмүүдтэ спортын 15 мастер, разрядтай 5722 спортсмен бэлэдхэгдээ. Тэдэнэрэй 200 гаранинь нэгэдэхи разрядай спортсменүүд болонхой. Дээрэ дурсагдаһан тоо баримтанууд манай республикада совет засагай үедэ физкультура, спортын илангаяа түргөөр хүгжэһые гэршэлэн харуулна гээшэ.

Энээнэй ашаар республикымнай спортсменүүд зэргэлээд ажаһуудаг хүршэ гүрэнүүдэй: Монголой, арадай Хитадай, Хойто Корейн спортсменүүдтэй мүрысэдэг болоһон байна. Улан-Баторта хүнгэн атлетикээр болоһон мүрысөөндэ манайхид хоёрдохи һуури эзэлһэн байгаа. Энээнһээ гадна, манай спортсменүүд Монголой Арадай Республикын хүнгэн атледүүдтэй, конькишад, футболистнууд болон шатаршадтай нэгэнтэ бэшэ мүрысэжэ, шүүһэн байха юм. Физкультура, спорт эрхилхэ мэргэжэлтэд, багшанар, тренернүүд, инструкторнууд республикадамнай нилээд олошороо. Мүнөө үедэ республика соомнай тусхай дунда, дээдэ эрдэмтэй 126 мэргэжэлтэд ажаллажа байна. Физкультура, спортоор тусхай мэргэжэлтэдэй олошорһые тэмдэглэхэ зуураа, манай республикада физкультура, спорт хүгжөөхэ хэрэгтэ ород мэргэжэлтэдэй эдэбхитэйгээр ажаллаһые онсолон тэмдэглэмээр. Энэ талаар мүнөөшье эдэбхитэйгээр ажаллажа байһан Л. Бобыкин, А. Игумнов, А. Альцман, В. Рыжков, Н. Левский болон бусадай нэрэнүүдые тэмдэглэмээр.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай республикада физкультура, спорт эрхилхэ тухай ехэ арга боломжо бии болонхой. Республикадамнай бии байһан һайн дуранай спортивна 8 бүлгэм, хүүгэдэй, залуушуулай спортивна 9 һургуули, городууд, аймагуудай спортивна 9 бүлгэм, организацинууд, физкультурын олон зуун коллектив физкультура, спорт эрхилхэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдана. Республикымнай ажалшад физкультура, спорт эрхилхэ ажалые үндэһөөрнь һайжаруулха тушаа КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэрийе хүндэтэйгөөр хүлеэн абаад, мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлхэ уялга абаһан байна.

Манай физкультурнигууд Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһээр 300 жэлэй ойе республикынгаа бүхы ажалшадтал адли эрхим амжалтаар угтахын түлөө мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлжэ байна.

М. ХАБАЛОВ.

НОГООН АРАЛ ДЭЭРЭ

денто паровозо-вагонно заводой токарь Д. Самбуевтанай бүлэнэр парлагархан һөөгэй хажуугуда суглараад. сайгаа шанана, ажал хүдэлмэри, дүй дүршэл тухайгаа хөөрэлдэнэ.

— 15 жэлэй саана Хэжэнгын аймагһаа Улан-Үдэ хүдэлхэеэ ерээд байхадамни, А. М. Антонов, В. А. Авдоничев ехээр туһалаа һэн. Тэдэнэй аша туһые хэзээшье мартахагүйһөө гадна, үхибүүдтээ омогорхон байжа хэлэгшэб,—гэжэ нүхэр Д. Самбуев хөөрэнэ.

Россин гүрэнтэй Бурят ороной һайн дураараа нэгэдэһэнһээ хойшо 300 жэлэй түүхэтэ һайндэрые тэмдэглэхэ урид Ногоон арал дээрэ элдэб сэсэг

Тэмээн хамбы шэнгеэр хүбэн сагаан үүлэд һэбшээндэ туугдан яаралгүйхэн субажал, субажал байба.

— Мүнөөдэр 21—23 градус хүрэтэр дулаан болохо,—гэһэн тобшохон мэдээсэл радиогоор дамжуулагдаба. Хүнүүд хэрэгтэй юумэеэ яаралтайгаар эмхилээд, ногоон арал ошохо «Альбатрос» гэжэ уһанай трамвайда, автобусуудта үрдилдэн һуунад. Ногоон арал дээрэ ерэхэдэ ая гангын, сэсэглэһэн мойһоной хоншуухан үнэр ханхалтаад, хүдөө нютагай арюун тунгалаг агаар һануулаадхина. Гэр бүлэнэрөөрөө амарха гэжэ ерэһэн фабрика, заводуудай, элдэб эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд һөөг бургааһанай гү, али мойһоной эшын һүүдэртэ сугларна.

Шэнэхэн дараансаар хушагдаһан буфет, киоскнууд соо сагаахан пулаадтай басагад напиток-унда, морожено, мүн элдэб зүйлэй эдеэ хоол наймаалжа, тухагүй хүдэлнэ.

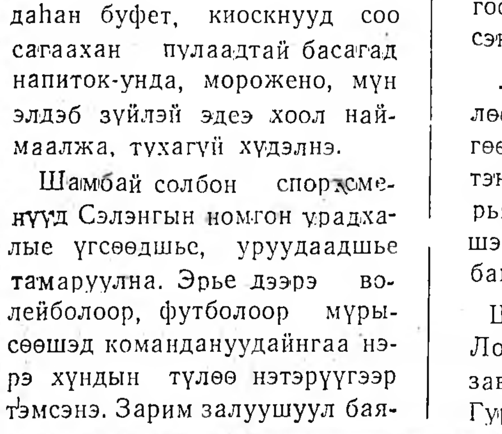
Шамбай солбон спортсменүүд Сэлэнгын номгон урадхалые үгсөөдшье, уруудаадшье тамаруулна. Эрье дээрэ волейболоор, футболоор мүрысөөшэд командануудайнгаа нэрэ хүндын түлөө нэтэрүүгээр тэмсэнэ. Зарим залуушуул баянай, гармониин ирагуу һайхан аялга доро шэнхинэсэ дуулалдана. Гоё гээшэнь! Хүхэ ногоон зүлгэ дээрэ ходол иигэжэ сэнгэжэ байһайб гэхээр.

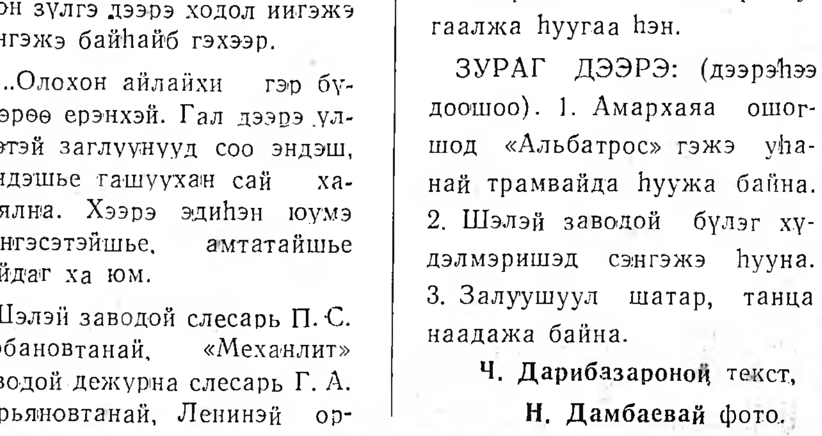
...Олохон айлайхи гэр бүлөөрөө ерэнхэй. Гал дээрэ үлгөөтэй заглуунууд соо эндэш, тэндэшье гашуухан сай харьялна. Хээрэ эдиһэн юумэ шэнгэсэтэйшье, амтатайшье байдаг ха юм.

Шэлэй заводой слесарь П. С. Лобановтанай, «Механлит» заводой дежурна слесарь Г. А. Гурьяновтанай, Ленинэй орнабша үшөөл таряа һаа, һайн байгаа даа гэхэ мэтэшэлэн тэдэнэр эбтэй эетэйгээр зугаалжа һуугаа һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэһээ доошоо). 1. Амархаяа ошогшод «Альбатрос» гэжэ уһанай трамвайда һуужа байна. 2. Шэлэй заводой бүлэг хүдэлмэришэд сэнгэжэ һууна. 3. Залуушуул шатар, танца наадажа байна.

Ч. Дарибазароной текст,
Н. Дамбаевай фото.

ХОЛЫН СААНАҺАА

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд уулзаба

ЖЕНЕВА, июниин 8. (ТАСС-эй тусхай корр.). Советскэ делегациин байдаг байшанда мүнөөдэр гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд А. А. Громыко, К. Гертер, С. Ллойд, М. Кув де Мюрвиль дахин уулзаба.

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөнэй үзэмжэдэ табигдаһан асуудалнууд эндэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд хөөрэлдөөгөө үргэлжэлүүлхын түлөө июниин 9-дэ дахин уулзаха гэжэ зүбшэлсэбэ.

Ядерна буу зэбсэг туршалгые болюулха тухай гурбан гүрэнүүдэй зүблөөн

ЖЕНЕВА, июниин 8. (ТАСС). Ядерна буу зэбсэг туршалгые болюулха тухай асуудалаар гурбан гүрэнүүдэй зүблөөн мүнөөдэр Женевэдэ нацануудай Ордондо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлбэ.

Мүнөөдэрэй заседани дээрэ үндэр газарта ядерна тэһэрэлгые бэдэрэн олохо экспертнүүдэй бүлэгүүдые байгуулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Советскэ делегаци тэдэ экспертнүүдэй бэелүүлхэ зорилго тухай дурадхал оруулаа. Мүн США-гэй делегаци өөрынгөө үмэнэһөө тиимэ проект дурадхаа.

Ээлжээтэ заседани июниин 9-дэ болохо.

Афганистанда һуралсалай шэнэ байшан баригдажа эхилбэ

КАБУЛ, июниин 8. (ТАСС). Ходжа Раваш гэжэ аэродром дээрэ (энэ аэродромые шэнэдхэн һайжаруулгада Советскэ Союз техническэ туһаламжа хүргэнэ) премьер-министр Мухаммед Дауд авиациин управлениин дэргэдэ баригдаха һуралсалай шэнэ байшангай һуурида түрүүшын шулуу табиба. Шулуу табиха зуураа, премьер-министр авиаци, орон дотор агаарай харгы замай түргөөр хүгжөөгдэхэ байһандань найдажа байһанаа мэдүүлээ.

Энэ барилга 9 һара соо бүтээгдэхэ юм.

Алжирта боложо байһан дайн

ПАРИЖ, июниин 8. (ТАСС). Алжирта Франциин сэрэгэй, Алжирай национально-сүлөөрэлгын армиин отрядуудай хоорондо шуһата тулалдаан үргэлжэлһөөр. Франс-Пресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Медеа шадар болоһон хоёр долоон хоногой тулалдаанда Алжирай 74 хүн алуулаа. Франциин сэрэгэй засагаархидай мэдээсэһэнэй ёһоор, Оран гэжэ департаментда Алжирай патриодууд 94 хүнөө алуулаа. Франциин сэрэгэйхидэй алуулһан тухай урдынхяараал мэдээсэгдэнэгүй.

Гитлеровскэ эзэмдэгшэдһээ Римые сүлөөлһэнһөө хойшо 15 жэл гүйсэһэнэй ойе һайндэрлэлгэ

РИМ, июниин 8. (ТАСС). Үсэгэлдэр «Адриано» гэжэ Римдэхи театр соо нацистнуудһаа Римые сүлөөлһэнһөө хойшо 15 жэл гүйсэһэнэй ойдо зорюулагдаһан олон хүнэй хабаадалгатай митинг болобо. Митинг дээрэ демократическа партинуудай түлөөлэгшэд үгэ хэлээ. Римэй олон мянган хүн зон тэдэниие халуунаар угтаба. Фашизмые усадхаха хэрэгтэ фашизмда эсэргүү хүдэлөөнэй, гитлеровскэ эзэмдэгшэдтэй эсэргүүсэн тэмсэһэн Италиин патриодуудай хэһэн оруулалта түүхын ехэ удхашанартай юм гэжэ үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглэбэ. Эндэ үгэ хэлэһэн хүнүүд Римэй мэр Чочетти гэгшын ажал-ябуулгые эрид буруушааба. Юуб гэхэдэ, тэрэ энэ гайхамшагта ойе тэмдэглэхэһээ арсаад, харин орон ябашаһан байгаа. Зал соо «Муниципалитедһээ Чочеттине гаргаха, үлдэхэ!» гэһэн хашхаралдаан болоо.

Митинг дээрэ социалист Нитти, республиканец Батталья, радикал Пиккарди, «Социалистическэ эдэбхи» үүсхэлэй нэгэдэмэл хүдэлөөнэй» түлөөлэгшэ, урдань Вигорелиин министр байһан, компартиин секретариадай гэшүүн Амендола үгэ хэлэбэ.

Урдань фашизмда эсэргүүгээр тэмсэһэн бүхы хүнүүд ажал-ябуулгаяа эрид хүсэлжүүлхэ шухала. Италиин хархис хүсэнүүдэй элдэб ашаар орон дотор хархис ёһо гурим байгуулха гэһэн тэдэнэй һэдэлгэдэ шанга харюу үгэгты, гэжэ Амендола уряалба.

КНР-эй хэблэлэй гол анхаралда

ПЕКИН, июниин 8. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, мүнөөдэр Хитадай түб хотын газетэнүүд Венгриин телеграфна агентствын, «Непсабадшаг» газетын редакциин асуудалнуудта Н. С. Хрущевой үгэһэн харюуе томо гаршагтайгаар эли газарта толилибо.

«Жэньминь жибао» газетэ иигэжэ тэмдэглэнэ. «Мүнөө эб найрамдалай хүсэнүүд урган бэхижэнхэй, тэдэнэр бүри һүр хүсэтэй боложо, империалистическэ эзэрхэг түримхэйшүүлдэ шанга харюу үгэжэ шадахаар сэтэй». «Баруун Берлиндэхи эзэлдэлгын гуримые саашадань байгуулха гэһэн дурадхалые Советскэ Союз хэзээдэшье дэмжэхэгүй» гэжэ газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Германитай эбэй договор баталха тухай асуудалаар гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн дээрэ хэлсээн туйлагдаха ёһотой гэһэн Н. С. Хрущевой үгэнүүдые «Гуанмин жибао» газетэ томо үзэгөөр хэблээ.

Немец арадай эрилтые амгалан ёһоор, аша туһатайгаар шиидхэхэ

БЕРЛИН, июниин 8. (ТАСС). Немец арадай эгээн шухала асуудал—Германитай эбэй договор баталха тухай, Баруун Берлин тухай асуудалые эбэй ёһоор, аша туһатайгаар шиидхэхэ асуудалда зорюулагдаһан Германиин хоёр гүрэнүүдэй эрхэтэдэй уулзалга Берлиндэ, мүн Германиин Демократическа Республикын бусад городуудаар боложо байна.

Боинценбургда болоһон уулзалганда Баруун Германиин болон ГДР-эй 200 хүдэлмэришэн, металлист сугларжа, Женевэдэ байһан гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдтэ мэдүүлгэ эльгээбэ. Женевэдэ байһан Баруун Германиин делегаци мүнөө үеын асуудалнуудые амгалан ёһоор шиидхэхэ ябадалда һаад хэхэ гэһэн зорилготой юм, гэжэ тэдэнэр тэмдэглэнэ. Баруун Германиин хүтэлбэрилхы бүлэг хүнүүдэй зүгһөө Германиин хоёр гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэедээ добтолхогүй гэһэн хэлсээ баталха тухай ГДР-эй һаяхан хэһэн дурадхалые буруушааһан ушар энээниие дахин гэршэлнэ.

Магдебургда уулзахадаа Бурад Цвиккау (ГДР) гэжэ шулуу нүүрһэнэй бассейнэй хүдэлмэришэд немецүүдэй сүлөөтэ профсоюзуудай нэгэдэлэй, мүн Баруун Германиин профсоюзуудай нэгэдэлэй түлөөлэгшэдэй хамтын пресс-конференци үнгэргэхэ хэрэгтэй гэжэ мэдүүлэв. Эбэй договор тушаа советскэ проект хадаа Германиин хоёр гүрэнүүдэй профсоюзна организацинуудай шиидхэбэри болон эрилтэнүүдтэй зохилдоно гэжэ энэ пресс-конференци дээрэ мэдүүлхэ шухала гэжэ тэдэнэр мэдүүлээ.

Баруун Берлинэй 100 хүн ГДР-эй шэнэ томо барилга—«Шварце Пумпе» гэжэ химическэ комбинадта ерээд, Женевэдэ бэшэг эльгээхэ гэжэ шиидэбэ. Германиин хоёр гүрэнүүдэй хоорондо добтолго хэхэгүй гэһэн договор баталха тухай Германиин Демократическа Республикын дурадхал ехэ удхашанартай, саг соогоо табигдаһан дурадхал гэжэ тэрээн соонь тэмдэглэгдэнэ.

Америкын сэрэгэйхид Урда Корейдэ харша ааша гаргана

ЛОНДОН, июниин 8. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Сеулһаа, мэдээсэһэнэй ёһоор, тэндэ Америкын сэрэгэйхид һүүлэй үедэ гэмтэ ябуулга олоор хэнэ. Январь һарада 15 гэмтэ ябуулга хэгдэһэн байгаа һаа, апрель һара соо 35 тиимэ ааша хэгдээ.

Ханинарай мүрысөөн

Энэ мүрысөөн юрэ бусашагаар эхилһэн юм. Мүнөө жэлэй мартда Германиин Демократическа Республикын Фридрих Энгельсын нэрэмжэтэ хүдөө ажахын кооперативай гэшүүдэй эльгээһэн бэшэг «Правдада» толилогдоо һэн. Тус кооперативай туйлалтанууд, ойрын сагта хэгдэхэ хүдэлмэриинь түсэбүүд тухай тэндэ хэлэгдэнхэй. Кооперативай гэшүүд эдлүүриингээ газарай зуун гектар бүридэ 345 центнер мяха, 2100 центнер һү абадаг болохо гэжэ шиидэһэн байна.

Хилын саанахи хани нүхэдэй бэшэг манай ороной хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ехэ һонирхол үүсхээ бэлэй. Ставрополиингоо хизаар соо түрүүлэн суурхаһан «Пролетарская воля» колхозой гэшүүд Фридрих Энгельсын нэрэмжэтэ кооперативтай мүрысэхэ гэжэ шиидээд, эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ долоон жэлэй эсэс тээшэ 350 центнер мяха, 2105 центнер һү абадаг болохо хэмжээнүүдые хараалаа.

Нүхэр Н. С. Хрущев Украинын ССР-тэ Ленинэй орден барюулхаяа ошоод Киевтэ үгэ хэлэхэ зуураа, хани барисаата хоёр ороной түрүү ажахынуудай үүсхэлые һайшаагаад, Фридрих Энгельсын нэрэмжэтэ кооператившье, «Пролетарская воля» колхозшье абаһан ехэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ байһандань этигэнэб гээ һэн.

Немец ханинар аяар холын Ставропольдохи колхозһоо ерэһэн мэдээсэлые ехэ баяртайгаар угтаа. Фридрих Энгельсын нэрэмжэтэ кооперативай гэшүүд «Пролетарская воля» колхоздо ошожо, дүй дүршэлтэйнь танилсаха, социалистическэ мүрысөөнэй договор баталхыень өөрынгөө түрүүлэгшэ Вильгельм Пайцониие эльгээһэн байгаа.

Вильгельм Пайцони «Пролетарская воля» колхозой олон һалбарита ажахытай танилсажа, ехээр һонирхобо.

Мал ажалай ашаг шэмые ехэ болгохо хэрэгтэ колхозой туйлаһан амжалтанууд айлшаниие илангаяа ехээр һонирхуулһан байна. Энэ колхоз зоотехническэ, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар ехэ ашаг шэмэ үгэдэг 4 мянга шахуу үнеэдтэй болонхой. Нёдондо жэл һаамхай үнеэн бүриһөө дунда жэшээгээр 4277 килограмм һү һааһан юм. Мүнөө үнеэн бүриһөө 5000 килограмм һү һаахын түлөө тэмсэжэ байнад.

Фридрих Энгельсын нэрэмжэтэ кооператив үнеэдһээ һү шэмэ абалгын талаар манһаа үлэ мэдэг доошоо байбашье, энэ жэлэй эсэс тээшэ эдлүүриингээ газарай зуун гектар бүридэ 31 үнеэтэй болохоор шиидэнхэй. Үнеэдээр олон байһанай ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ эдлүүриингээ газарай зуун гектар бүриин 800 центнер һү һааһан юм. «Пролетарская воля» артелиин колхознигууд Фридрих Энгельсын нэрэмжэтэ кооперативтай мүрысөөндэ ороод, долоон жэлэй эсэс тээшэ эдлүүриингээ газарай зуун гектар бүридэ 100 толгой үхэртэй, тэрэ тоодо 60 үнеэтэй болохо гэжэ шиидээ.

Вильгельм Пайцони үнеэдэй үүлтэр, тэжээлэй рацион, фермэ дээрэхи гурим, искусственна аргаар үрэжүүлдэг пунктын ажал, хүндэ хүдэлмэриин хэр оньһожоруулагдаһан тухайда һаалишадтай нилээд хөөрэлдөө. Теэдшье халан абамаар юумэнүүд «Пролетарская воля» колхоздо яһала бии байха. Малай тэжээл оньһон аргаар буйлуулагдадаг болонхой, үхэрэй хашаанууд соо тэжээл зөөхэ дүүжэн харгы, үнеэдэй уһалха автомат, электрын хүсөөр үнеэ һааха аппарадууд тодхогдонхой юм. Германиин Демократическа Республикаһаа ерэһэн айлшан колхозой дүй дүршэлтэй танилсаад байхадаа, саашанхи хүдэлмэриингөө түсэбүүд тухайда хөөрэжэ үгөө. Тус кооператив үнеэдые уянгүй байлгаха хэдэн байра, һаалгын талмайнуудые барихаар хараална. Һаалишан бүхэн 60 үнеэ дааха, тиихэдэнь һү шэмэ абахын тула бүри бага хүсэн гараха болоно.

Манай кооперативайхид эдлүүриингээ газар дээгүүр мал бэлшээлгые таарахагүй ябадалда тоолодог юм. Бэлшээриингээ газарые хахалаад, тэжээлэй ургамалнуудые тарибал —ашаг ехэтэй байдаг гэжэ Пайцони тэмдэглэбэ. Фридрих Энгельсын нэрэмжэтэ кооперативай гэшүүд намартаа хара орооһо тараад, хабар тэрэнэйнгээ гектар бүриһөө 200—250 центнер ногоон тэжээл абадаг; хожомынь тэрэл талмай дээрээ кукуруза таряжа, гектар бүриин 650—700 центнер эшэ набша абадаг юм.

Вильгельм Пайцони юһэдэхи бригадада ошожо, залуу мал үдхэдэг арга методуудтэйнь танилсаа. Түрүүшын 20 хоногой туршада тугал бүхэндөө 320 литр һү гаргашалдагбди гэжэ тугалшадай хөөрэхэдэнь:

—Дан бардам ябадал болоно. Манай кооператив 150 литр тухай һү һаагаад, тугалнуудтаа машиндагдаһан һү уулгадаг. Тэрээнһээ гадна «Е» витаминтай тусхай тэжээл рациондонь холидогбди. Тиихэдэ тугалнуудай шэгнүүр сүүдхэ соо 800—1000 граммаар нэмэжэ, тэжээлынь нилээд химда болодог,—гэжэ немец айлшан ажаглаба.

Германиин Демократическа Республикаһаа ерэһэн айлшан ошоһон лэ газартаа олон нугаһатай уһа сөөрэмүүдые хаража гайхаба. «Пролетарская воля» колхоз энэ жэлдэ 216 мянган нугаһа тэжээжэ, таряанайнгаа газарай 100 гектар бүриин 100 центнерһээ бага бэшэ хэмжээтэй шубуунай мяха абахаар хараалаанхай.

Энэ колхозой нугаһа үсхэдэг дүй дүршэлтэйнь танилсаад байхадаа, Вильгельм Пайцони:

— Танай дүй дүршэлые халан абажа, өөһэдтөө хэрэглэхэбди. Манай кооператив энэ жэлдэ 5 мянган нугаһа тэжээхээр хараалаанхай. Нютагаа бусаһан дары кооперативайнгаа гэшүүдтэй зүбшэлхэб. Шубуудайнгаа тооё 50 мянгада хүргэхэл байхабди гэжэ һананаб,—гээ.

«Пролетарская воля» колхоздо гахай тэжээхэ пунктнууд эмхидхэгдээд, хэдэн зуун гахай шахагдажа байнхай. Эндэхид ехэ мяха абадаг, гүрэнэйнгөө түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэдэг юм. Гүрэндэ мяха тушааха 5 һарынгаа түсэб үни дүүргэнхэй.

Немец ханинарай кооператив гахай үсхэлгөөр мүн лэ баян дүй дүршэлтэй байна. 10 һаратай болоһон гахайнуудынь 110 килограмм татадаг. Кооперативай фермэнүүд поршоонхонуудай хоёр һаратайда бэшэ, харин һаратай боломсоорнь, эхэһээнь таһална. Тиихэдэнь үлүү һайнаар үдэдэг юм.

Нүхэр Пайцони «Пролетарская воля» колхозой долоодохи бригадада ошожо, гахай шахадаг аргатайнь танилсаа. Энэ бригадын гэшүүн бүхэн 150-һаа олон бэшэ гахай харахадань, Фридрих Энгельсын нэрэмжэтэ кооператив нэгэ хүндэ 500 гахай даалгадаг байба. Юундэб гэхэдэ, тэдэнэй тэжээл буйлуулха, мүн ондоошье хүдэлмэринь сүм оньһожоруулагданхай. Мүнөө хүн бүхэндэ 1000 хүрэтэр гахай даалгахаар хараалаад байна. «Пролетарская воля» колхозойхид немец ханинарайнгаа дүй дүршэлые халан абажа, мяха абалгын гаргашые хороохын түлөө тэмсэхээр шиидээ.

Немец айлшанай хүрэһэн лэ фермэ бүхэндэнь малай тэжээл тухай хөөрэлдөөн болоо. «Пролетарская воля» колхоздо нилээд ехэ хэмжээтэй кукуруза таригдадаг, гектар бүриһөөнь 60—70 центнер ургаса абадаг юм. 1965 ондо бүхы тэжээлэйнь 70 шахуу процентые кукуруза эзэлхэ болоно.

Фридрих Энгельсын нэрэмжэтэ кооператив кукурузын таряа «Пролетарская воля» колхозойхиһоо багые абадаг болобошье, һураггүй ехэ ногоон эшэ набша хуряадаг байна. Силос болохо кукурузын гектар бүриһөө дунда жэшээгээр 700—750 центнер эшэ набша абана.

Ставрополиинхид нимгэн модоор, бургааһаар, шабараар баригдаһан нугаһанай байрануудые айлшандаа харуулба. Һүүлэй үедэ энэ колхоз нугаһанай 17 байра бариһан байна. Тэдэнь типовой байрануудһаа 5 дахин шахуу химда сэнтэй болоо.

«Пролетарская воля» колхозой гэшүүд артелиин зөөрөөр баригдаһан дунда һургуулиин шэнэ байшангые холынгоо ханида харуулаа. Энэ барилгада 2,5 миллион түхэриг һомологдоһон байгаа. Тус колхоздо һүүлэй хоёр жэлэй турша соо байрын 800 гэр, 6 клуб баригдаа, полиин станууд, хүүгэдэй сад болон яслинууд түхеэрэгдээ, ажахынь бүхы дээрээ электричествээр хангагдаа, радиотой болоо, 60 километртэ водопровод баригдаа. Эндэхи колхознигууд Кисловодскдохи өөһэдынгөө санаторидо амардаг юм. Хүнгэн ябадалай 28 автомобиль, 147 мотоцикл колхознигуудай хубиин мэдэлдэ байдаг.

Эхилээшэ долоон жэл соо «Пролетарская воля» колхозой гэшүүд автогараж, консервын завод, соёлой ордон, дунда һургуули, хүүгэдэй хэдэн ясли, хоёр пекарни, больница бариха, һуурин тосхонуудаа болбосон һайхан болгохо, элдэб мододые тарижа ургуулха түсэбтэй.

Аха дүү хоёр хамтаралай хоорондо социалистическэ мүрысөөнэй договор баталалгада зорюулагдаһан суглаан «Пролетарская воля» колхоздо ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрөө. Долоон жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид—6 жэл соо дүүргэхэ гэжэ колхознигуудай хамтын суглаан тогтоогоо.

А. КАРАМЫШЕВ.

Редакторай орлогшо
С. Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26, Телефоны редакции: редактора —46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—24-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации— 35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская —35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н01061. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4976.